РАУЛЬ ЛАШӘРИА

АШЬАНЕИ АГӘЫԤШҚЕИ

Ажәеинраалақәа

Аҟәа – 2008

ББК 84(Абх)6-5
А47

Рауль Лашәриа ҧсабарала дпоет-лирикуп. Аха аҵыхәтәантәи аамҭазы иаҧиҵаз иажәеинраалақәа реизга «Ашьанеи агәыҧшқәеи» шаҳаҭра ауеит ижәлар рҭоурых мҩеи, рхьаа-гәыҵхақәеи, уаҵәтәи рҧеиҧши иаҳа инарҵауланы дрызхәыцуа дшалагаз. Ашәҟәы зыхшыҩ азышьҭны иаҧхьо имбарц залшом автор итематика ирҭбаарц дшашьҭоу, аехырцәажәара шиҵәаҩам.

АҦСҾЫХҨЫ

Ҭамара Платон-иҧҳа Шьаҟрыл
илыхьзынҩылоуп

Қырҭуак изымгәаӷьуаз аҧсуа игәаӷьын,
Баҳқәаажәра ихаршҭны аҵықәҳәа дхысит.
Ихызаҵәын бажәа, кырзагь иаӷьын,
Бмилаҭ гәырҩа шбыцыз дунеи дук бахысит.

С-Шьаҟрыл-ҧҳа, Шьаҟрылаа мацара быртәым,
Аҧсуаа ҳазхәыцлааит шьҭа бара ибыжәлоу.
Быҧсы атәарҭаҿ неишьак имам атәым,
Быжь-ныхак ршоура шбыжәлац ибыжәлоит.

Акызаҵәык, сбыҳәоит, Платон ду иҧҳа,
Араҟа ҳан бакәын, ҳан бакәхоит нарцәыҟагь.
Зыгәра ргоз еснагь бара бакәын иаҳа,
Аҧсуа ихымҭа бшагаз бамхаҳәар – мыхьтәҵәҟьоуп.

Ҿнаҭрыма Лыхны? Бачҳарыма иара?
Аҟәагь маҷ-маҷ иацәызрыма баҧсшәа?
Иацәшәогьы ҟалоит, нас, ҧхызла ббара,
Шьҭа риашашьа ҳамоума ирҩашьаз абасҵәҟьа?

Бгәы лаша ҳацуп, ҳара ҳзы цәымзаркуп,
Ҳахьчоит ҳҿаҧхьа ианцәырҵлак ҳазгаша.

Ҳ-Аԥсны анапы быҟәыргылан бакуп,
Аихазеиԥш быгәнаҳа иаҵоу изгашам.

Сбыҳәоит сшьамхнышлан, сбыҳәоит бара,
Уа хҵеицәа ирабымҳәан ҳарҭ ҳазҭагылоу.
Шьаҟрыл-ԥҳа, схьы баҟа, бара бами, бара,
Нарцәыҵәҟьагыы, издыруеит, ахызаҵә бшаԥыло.

Быԥсҿыхыҩны бшыҟоу аҳәоит Аԥсынра,
Џьанаҭ лаша ҭыԥуп бара быԥсатәартә.
Ах, шьыри, уԥсуазаргь, абас еиԥш аԥсра,
Аԥсра, аԥсра ссир – Аԥсадгьыл аҳамҭа.

УС ДЫҞОУП АЗӘЫ

Ус дыҟоуп азәы – згәы зегь аныҩыз,
Зцәа амбатә ҭазаз, амбатә зычҳаз,
Абрантәи шьоукы жьаҟәоушәа ианыҩыз,
Адунеи ду ианырыртә зыбжьы азырҳаз.

Еснагь уи иԥсыцҟьа ахьыҟаз аракәын
Ижәлар ихьчарцаз дгылеит иара.
Изырҩо дызусҭа ҳҳақәиҭра ԥшьа аракәа,
Зәыр алахь ичышәырц даҿума Аԥсынра?

Уа ҳагәнаҳа даҵалт назаза аҟырҭуа,
Ҳдоуҳамч аҿаԥхьа, абар, деилышшоит.
Ҿыкәбал хақәиҭрам иҳамоу ахақәиҭра.
Акәадыр аҟәына хьыршәыгәқәа лашоит.

Иџьасшьом гәаҭ мцак шьоук ргәаҵа иҭацеизар,
Уажә хџьынџь ишьагьуа иқәлазар урҭ.
Абраҟа дызшьыша, дад, дҳалазар Цезар,
Мазала ихуазар, дад, иаҳәызба Брут.

Ааи, нас азә дыҟоуп… Уаҳа зеиԥш дыҟам,
Дгьылжәҩан еибаркыра гәыхәтәыс изауыз.
Иҵла џарџар ду, иагьа рургьы, ирызԥымҟо,
Реиха кны иадхалт, уи роуит рххатәыс.

Ҧшьаала иҧытлоит ишаха шәпа харшра,
Иаҳҳашәоит иҟәараҕны, егьҳагзам, абар.
Изылшода, иараби, ҳҵеицәа ршьа ахарштра?
Изҭахыда, анаџьалбеит, урҭ рыхьзқәа нкабар?

Ааи, нас, азә дыҟоуп, адәы дықәуп дҧааимбарны,
Абжьымра дыцәгылоуп, дбылуеит, дагьарҭәоит.
Ҳхақәиҭра хьзырҳәага уажәыгь шьа-цәыкәбарны
Хгарҭак инамҭо, агәырҩа данаргоит.

Ааи, нас, азә дыҟоуп. Иажәа ҕьеҩ ҳәашьа
Разҟны дақәшәеит… Уи ҳахьчеит ҳара.
Ҳхақәиҭра ианалнах, ижәдыруаз, аҳәашьҳа
Уа, иҳамазам аҧсуаа цашьак хара.

Дымшәац уи иахьанза, дҟалом игәы ҭыҧо,
Кәалзыс иазыҟалеит игәы ҧшқа Аҧсынра.
Ихьз нага шьҭырхзаргь иахьа цәҟьара ҭыҧны,
Изалшом хызаҵәык аахарц иара.

Ҳанацәа иршәырҵаз ашәы хдырҷахьоума?
Дихьоума, мшәан, зхала знышәынҭра зжуа?
Ибжьы нҭыган аҧсыуак уаҩҵас дыччахьоума?
Ҳҧеиҧш рызбома аҧсшәа ззымҳәо абыжқәа?

Анцәа ду ибарҭоуп аҧсуаа зегь ҳшыҩкра,
Ҩыстаа мчык ҳаҵалт, цәгьашәа ҳаибарххоит.
Ҩаҧхьа Аҧсны уазгыл, са Сыхшыҩҭра,
Уара иуеиҧшу дымгылар, ҳхақәиҭра ҭахоит.

ҲҴЕИЦӘА РШЬА АНАҨС

Ҳҵәуар анамуа, ма ҳгәырҕьар анамуа,
Цәқәырҧа дуззак ҳ-Аҧсны лаша шьҭыхны ианамоу,
Ҳгәакьак дыҧсыргьы ианҳамам џьабахак
Уск ҳаҿызаргь ианыҟам џьабахак,
Аҧсуаа ҳаҵаиан ҳацәоума ашәшьыра?
Ҳшақәырфо шҧаҳамбо ҳашҭа кашьшьыра?
Аҧсадгьыл ахьчараҿ ҳарҭ шьҭа ҳмарҵеицәам
Рыхьз-мра ҭашәарцу иаҳҵәызыз аҵеицәа?
Ҳиааира иахыҵуеит 15 шықәса шьҭа,
Ҧсҭҳәак аҵачырцу Аҧсны жәҩан иаҭа?
Ҳара ҳархьынҳалом иҳаным ма иҳабым,
Ҳпаспорт сыкәмалҵас ихырҵо сабаҧым.
Иамоуп иара иахатәыҵәҟьоу шьхацамҩак
Ҽык ҵыгьны зны-зынла ичуазаргь азамҩа.
Ҳҵеицәа ршьа анаҩыс иарбан гәҳалалроу?
Агәҳалалра иацуп мыцхәы аҳалҳалра.
Ҳ-Аҧсны, ҭыҧҳаушәа, уқьаҕьариан ианухәа,
Ҳнапсыргәыҵа ргәаҩан ашылаз ҳанухәа,
Умаҳәыз, уабхәындаз, уабхәаз – зегь аками
Ҳхаҿсахьа дахыччоит абар азә дкамкамуа.
Ҳаҧсуара шьҭыҵуеит. Иаҧҵоуп азакәангьы,
Уи ахы иазакәануп, изҭалом макәанкгьы.
Аҧсны, дадхеит, идыруп, ҵәыцаҿырпҟагам,
Мамзаргьы зҿы жьақцаз еиха мҿыҧҟагам,
Ҳџьынџь ахьз макьаназ иҭаркуам акьарда,
Акьарда иҭазкуа ихаҭаҵәҟьа уи дқьардоуп.

Ҩажәихәба шәышықәса Аҟәа ианахыҵуа,
Уи зыхьчаз рылҩаҵә ԥшьаала ианхыҵуа.
Ҭынч ианазхәыцтәу уажәы рыԥсы атәарҭа,
Ҳақәхар ҟалома иҳамамкәа хгарҭа!?
Сыԥсадгьыл азыҳәан сшәыхьчаруеи, сҟарулзар,
Исгәыдҵан сышәшьыруеи ак злымшо ҟәарылзар,
Зыԥшь хәхәаза Абжьыуантә иҩуаз, ибналоз,
Гәдоуҭа ирдыруан даҽа гәык уа ишрызҭалоз.
Ифырхаҵаха ицәырҵит аибашьра анеилга,
Ирыԥшааит, нас, маҭәакгьы – аҩныҟа анеига.
Ҿыц џьықәреи рыцны Аԥсны адгьыл шьҭа иҵшәом.
Аа-хаԥыц шахала уахаргьы иҵшәом.
Дыд-мацәысс иарбан, исашәҳәи, ҳгәы ҭызҟьо,
Ҳамҩашьо даҳдыруеит ҳазцәымҕу, зхы ҳнызҟьо.
Мшәан, аԥсуа бахҭас изшаҵәҟьо ҳаԥыми,
Аха дабацо, дабацо уи мшын дук даԥными,
Аҳаԥы уҭаҿарҳәарц – иаҭахуп Абраскьылра,
Аԥсуа ихақәиҭра – Абраскьылгьы иҳәыркьирам.

ЦУНАМИ

Абри цунами, абри цунами,
Сыԥсҭазаара иацу ами.
Уаԥыл уара – сыԥшақәа ргәил,
Ушәҭқәа агаргьы, исзынкыл.

Акыр ҵуама, џьым, иацами,
Аҟәақҳәа иансыжәлаз са цунами.
Сыԥшақәа ргәил, сыԥшақәа ргәил,
Цунами ԥхьаца, исзынкыл.

Аԥшақәа ргәилла сыҩны ргылоуп,
Уи бзиа избо сара сигәылоуп.
Аԥсны иахҭысхьоу зегь гәынкыл.
Сҽыжәлан, мчы цәгьак сыннакылт.

Сыԥшақәа ргәил, исаҳә, схы стәзами?
Абас сзацәшәозеи са цунами?
Сыԥшақәа ргәил, сыԥшақәа ргәил,
Иузмырбгаша ҩнык сзыргыл.

Ӡыршык иҭшьушәа сымшқәа цами,
Сымшын уҽаҵашь наҟ, цунами.
Сыԥшақәа ргәил, сыԥшақәа ргәил,
Шьҭа иазхоуп, уаргьы уҽынкыл.

СЫГАГА

Сыгага наҟәҵәуеит сыншьан,
Нас ҧшьаала илбааит амардуан.
Ашҭа дықәгылан саншьа,
Цасҳәан иауазшәа, идыдуан.

Иҧсышьа цәгьахозаап ауаҩыраз,
Сзахьымзеит ажәак аҳәара.
Шықәсык анбагьыҵи… жәац сҩыза
Аҭахцәа зегь иреиҳәеит сыҧсхәра.

Дзаҵәын сара сашҭаҿы саншьа,
Сыгага, гәаҟуа, ишаҟьон.
Маҭәажәқәак ықәгәышьан сыншьан,
Сан лмыткәма шьоук рлымҳа ҭнаҟьон.

Сыгага ҧшуан са сахьыржыз,
Ҧслымзын сгәы иқәжьыз, агәаҟ.
Лабжышқәак, азамҩа иахьыжжыз,
Хаҳәык кылнаҵәон наҟ.

Хәыҷқәак џьара икаҧачаҧон,
Илгәыҵлашон ҧҳәызбак аџьар.
Аганахьшәа игылаз ашьаҧа,
Шьҭа ҧшырҭас ишьҭырхуан аџьар.

Сыгага амцеиҧш еихәлацәан,
Агәы ҭынчын, иазхәыцуамызт малк.
Рхылҧарчқәа рхырхуан ахацәа,
Еишьҭалан ихырҵон сыкәмалк.

«Ҧсыхәас уи имоузеи дҿыхар?
Лак иафазшәа иҩны еимыжәжәоуп…»
Сыгага хәыцуан… «Еиҿыхоит,
Ашьаҧаҿ ианшыкьроу уажәоуп».

…Усиааит, аҧсцәаҳа ҧсыршьага,
Уаразәк сара сыгага утәуп,
Аха иҟам сыҧсы-цқьа рҧхашьаган,
Уи дунеи дук – умч зқәымхо – иатәуп.

АХЫЗАҴӘ

Слава Бганба ихьзынҩылоуп

Аԥсуара ҭызго ыҟоуп фырхаҵарак,
Иацҭызго ыҟоуп даҽа ԥсыуа хаҵарак, –
Зажәа қадақьу, дзыртәо ҿымҭ дырҟаԥшьны,
Баша адәы дықәызҵо ус дхәылашь-зылашьны,

Жәа қадақьым ахызаҵә, ахызаҵә-гәкылжәага,
Ауалыр арыԥҵә еиԥш аԥсҭазаара зыржәагәо.
Иараби, ахызаҵә иаԥыло згәы хызаҵәны,
Адунеи уқәызҵо мчыс иарбан урзаҵәны?

Ҳџьынџь унасыԥын. Уи уқәын уԥсы аҭаны,
Мцан ублақәа ирхыз, избахьадаз икьаҭаны.
Уанбахьзеи, хәашабга, уара убызшәадырра,
Уара убызшәадырра – аԥсуа еилаҭырра.

Шьҭа уҽуртынчит. Дуԥылап Шьаҟрыл-ԥҳагьы.
Уа шәҩыџьагь ишәоуп Анцәа ду илԥхагьы.
Илаахаз ахызаҵәи ухызаҵәи еибагәзып,
Иагьаҩ зажәа хызаҵәу ҳаԥсуара иақәзып.

Ҳәатәык ауп инхаз: уԥсы ҭан доуҳалаҵәҟьа,
Уҳацын акалашәа, акалашәа уҳалаҵәҟьан.
Ақды еидара уаҵыҵит, ақды-ибажәымхаз,
Иаанхоит иузымҳәаз, узхьымзаз, иуажәамхаз.

Ааи, нас, ҩ-хызаҵәык еибагәзып еиԥыланы,
«Нан» аҳәап руак, уҩнапык нкыланы.

Ухызаҵә, ухызаҵә, уара узнапык-аҕәҕәаза
Уи аҭак ҟанаҵап: «Шәара шәыда сахәазом».

АЛАБАШЬА

Аԥсҭазаара ауӷә хьанҭаҿ сҵакуп.
Сӷьатама хжәом. Сыхәда маҷк ицәҳәуп.
Сышцо амҩан скаҳарԥенак сӷьазкны,
Дызбом сзыргыло наҟ снапы санкны.

Схала сгылап, исыцҵарсны снапқәа,
Иаҭах сдәықәлап, исхьызысо ақәа,
Сҩызцәа срывсрым, баша дәыԥсшәак ҳәо,
Лаԥшыцәгьала уаҵәтәи рымш ҿаҳәо.

–Ҿырпык сыҭ, – днасыдгылап азәы…
Ҳаи, даԥсыуоуп, инымҵәаша зыхәҵәы.
Сцьыба кылҵәоуп, сцьыба аҵа ԥжәоуп.
Аԥара агәаӷаз… Ианысыԥсах уажәоуп.

Алаба баша, уи лабашьара азуам,
Ауаҩ баша алабашьа амаҵгьы изуам.
Слабашьа аԥынҵа маҷзак иҵарцәоуп,
Уи збарҭоу, дад, ахшыҩгьы хьанҭацәоуп,

Аԥсҭазаара ауӷә хьанҭаҿ сҵакуп.
Сӷьатама хжәом. Шьҭаҵәҟьа иццактәуп.
Сышцо скаҳарԥенак сара сӷьазкны,
Саргылароуп слабашьа, ҿымҭ, снапы санкны…

АХАҚӘИҬРА АШҬА

Абар, абар – хақәиҭрак ажәла,
Абар, абар – хьыԥшымрак ажәла
Карԥсарц Аҟәа еизеит ажәлар,
Ажәлар, ажәлар – абааш иажәло.
Аҟәа ашҭаҿ - Лыхны ашҭаҿ,
Аҟәа ашҭаҿ - Мықәаа рашҭаҿ,
Аҟәа ашҭаҿ - быжь-ныхак рашҭа,
Аҟәа ашҭаҿ - ҳҵеицәа рашҭа,
Иԥхынҷкәынза изырҩуеит ҳажәҩан.
Азә дзырҩуеит ԥхынҷкәын арӷьажәҩан.
Ирҳәоит ҳажәлар, ирҳәоит ражәа,
Рыбжьы шьҭыҵуеит, изырҩуеит ажәҩан.
Аҟәа ашҭаҿ - агәаӷ мца ҿыцәарц,
Мчыла азәы иҟаиҵароуп ԥеырцәа.
Уи дзықәԥалаз Аԥсны аҿацәгьы,
Дықәҵцырц изхоит ҳашьха ԥеацәгьы,
Абар, абар – Аԥсны жәлар ражәа,
Абар – шьаршәыла иҭәу урҭ рашәа,
Абар – ашәеиқәаҵәа цьангара.
Абызкаҭаҳа иагәылахаз агара,
Абар, абар – хақәиҭрак ажәла.
Абар, абар – хьыԥшымрак ажәла,
Илахьынҵа дазықәԥоит аԥсуа.
Идыруеит цқьа згәы дахәо, дасуа,
Азәы иҿы уи дҭалом, дҭыҵуам.
Абри адунеи мҩаҿы иеирзуам,
Абас еснагь уи дзыруазыруа,
Ибыжь-ныхак роуп издырҩуа.

АМШАԤШАРАЗ

Уахык. Ԥхызын. Аеҵә ғрачҟәын ссақәа еилҟаан,
Амшаԥшараз иԥсы шкәакәа ажәҩан иаҵалеит Елҟан.
Атәым шьха шибоз дшәон дыԥсыр ҳәа, аха илахьынҵа
Амҵәыжәҩа еиқәаҵәа Аԥсны хнаҩеит аеахьыгза.

Арахь, Елҟан, арахь – Мшаԥуп. Уани уаби ԥшуп.
Урҭ рзыҳәан азә дмышьҭацәгьоуп, еазә дымшуп.
Ҳаи, иаҳҳәеит ҳәа, уа, Урыстәыла агәаны,
Ҳашьха дуқәа Алдыз избозма абасҵәҟьа иааигәаны.

Дымшаԥшароуп, цәгьак мҳәазакәа, иахьа, мшаԥ аены,
Дыцқьашәқьаза изеыхаз – дыԥсҭазааран, дымшны.
Мшаԥы датәгәышьам амшаԥшараз гәыла узҭиуа.
Гьамак ашьҭахь зыбыз цәа-цәашьушәа итиуа.

Амшаԥшараз, аԥсашараз, кәтағьқәак сышәҭ ишәны,
Гәи-гәаҵәалеи са санныҳәо. Ианыҟоу сашҭа шәҭны,
Иацәшәашам уи ахызаҵә, иацәшәашам сҟармаҵыс,
Игәырҕьацәеит амшаԥшараз иара зегь рыцкыс.

Изхашҭхьада, мшәан, аиа, ма абаиа, ишәҳәа,
Иарбан дину, иарбан мчыҵәҟьоу ҳарҭ ҳазмоу ҳҭаҳәҳәа?
Амшаԥшараз, згәы еилго, уа, ҳаԥсуара азеыҭы,
Иара аеаԥхьа харак удзар, цәа-цәашьцас узҭы.

…Исықәыцәҟьеит амни аҵысҵәҟьа: «Мшәан, уара узеуи,
Унхом, унҵуам, мҩак уанхалеит, иухаеуи?
Сшәаҳәоит уашҭае, аха удагәахеит уара,
Арахь ашәак азуҳәарц уашьҭоуп Аԥсынра».

Аҭак асҭеит уи сцәыгьман ԥшза, сҟармаҵыс:
«Усҟәаҵ, усԥырҵ, идыр схы сцәымгуп зегь рыцкыс».
Иара аҭакс: «Избоит, сашәаҵәҟьа узыхгом,
Ужәҩан аԥсҭҳәа хызхша сара сыда еазә дызбом.

Амшаԥшараз сымца шаҳәшаҳә, иара ахала еиқәылт.
Сыцқьашәқьаза саԥыларц зынза заа сгылт.
Ах, ишԥацқьо амшаԥшараз сымца ахаеы,
Ах, ишԥажәло мчыла иҭаларц сгәашә ҳарак аеы.

… Уахык. Ԥхызын. Аеҵә ғрачҟәын ссақәа еилҟаан.
Алдыз изыҳәан иԥсы ихыҵуан џьара Елҟан.
Аԥсны дыԥшын Марыҭхәа. Деилыԥсаан.
Амшаԥшараз напык анаҳалт џьара асаан.

Амшаԥ иаԥшәмоу-уаԥшәмаз, исасу-усасыз,
Азәгьы дыҟам ари аԥсҭазарае шасысс.
Амшаԥы саԥылоит, шьак сыхьшны, ишаԥу,
Зегьы-зегь схаршҭны, аха исхамыршҭқәа сшабу.

СЫМШИРАЗ

Зынза азбахә змаҳацыз са сҷышә,
Сымшираз ҳамҭас исиҭеит амҵәышә.
Дԥышәарччо исеиҳәеит: «Снапала исԥеит.
Укҿаҩра бараҟьаҭхарц сгәы иаҭаххеит».

Днапҟазоуп ҳамҭас исызҭаз амҵәышә,
Игәыӷьны иузакьырсран иҟоума анышә.
Уи гәыкала бзиа иабоит сара сџьынџь,
Уи бзиа иабоит аҳардан, акаҷыҷ,

Аха ус, иҭацәза, иахьыкнаҳау иҽырбоит,
Ажьымжәақәа уаҟа ԥхызла иабоит.

Сымшираз сихашҭыр ҟалозма ҽазәы,
Ус сеиҳәеит: «Шьоукы исылырхп аҵәы.
Умшираз снапала маганак сызрыжәт,
Исхит ицырцыруа, иалархла ажәырҭ…»

Зныкгьы изухьазма санқәыԥшыз ауааҳә
Исырхуан уахынла, мзагәыла сара аԥҳә.
Аԥҳәаҟәа еиқәысҵон, еиԥшын амҵәышә,
Иавсны ицомызт асасцәа сышә.

Аха арахә нҭалан сымхы зегьы рфеит.
Иҭабуп амаганаз… Изҭаху, уххь згеит.

Ахԥатәи исеиҳәит: «Уҵыҵны уқәацә
Ҩнык узыргылозар, усҭ агәымжьаҵә.
Абар, шьалашьынкгьы. Уажәы зегьы цәтәуп,
Цәқәырԥа хьанҭак уалоуп, узалҵуам, уатәуп».

О, иссируп, иссируп – амҵәышә, агәымжьаҵә…
Сымшираз урҭ сызҭаз ирзысшьыроуп ацә.
Реидара сшаҵало здыруа смилаҭ.
Уаргьы ҳамҭас, суҳәоит, исыҭ акалаҭ.

Ирлас, дад, ирлас, хьаак сархxоит.
Акалаҭгьы лапҟьала арҭәра аҭаххоит.

Аԥшьбатәи исеиҳәеит: «Иашьҭада уҷышә?
Аҳаҭыр ақәуџар еиӷьуп умҵәышә.
Жәеинраалак умҩыхкәа… Изҭахыда ушәыҟәқәа…
Кәакьк икҿажьуп ирыласуа ақәа.

Ҳамҭас саргьы иусҭоит ауӷә,
Иахьа ицәгьагәышьоуп, ишубо, зегь рыхә.
Умчқәа каԥсаанза, уӷәк уаха, уеиха,
Абас уазҳәо, дад, сара соуп – уҭынха».

Амарџьақәа, ҳамҭас исырҭаз мыцхәуп,
Амҵәышә… Нас ауӷә… Сара сзы игәыцхәуп.

ИҾЫҬУА ИУШЬҬОУП

Котик (Владимир) Аҵнариа
игәаларшәара иазкны

Аԥны ҳаҟоуп, Котик, ҳааины,
Ирхиоуп зегьрыла уцәарҭа.
Ҿыҭуа душьҭоуп Ҳаинрих Ҳаине,-
Уигәалашәеит уи еиҭа.

Уашьҭазамызт уара ҭыԥкгьы,
Ухы уақәгәыҕны, умшәа,
Маҷк дышгәамҵуаз аҳ Едипгьы
Иурҵеит, Котик, убызшәа.

Умш-цәқәырԥа доуҳала иԥсычан,
Фети Блоки угәра ргон…
Узыҟамлеит уара уԥсыџьан,
Угитара абжьы хаа гон…

Игәы уалоуп Баграт нага,
Нырцәы дахьыҟоу ԥхыз иубоит.
Ҳшаеҵә Иуа – ҳарҭ ҳгәыҭгага,
Уназазара иџьабоит.

Дықәрахьымзан абас диима
Иухзызоз, узыхьчоз,
Идауаԥшьыз уашьа Дима
Угәырԥсазгоз, уеиқәзырхоз?

Абжьы ҭынчцәоуп иахьа Бзана,
Абжьы ҭынчцәазоуп уԥсны.
Изҳәо дыҟоуп «уана-а», «уана-а»,
Иҵәыуо думоуп згәы былны.

Уара уԥсҭазара кашырран
Мышкы заҵәыкгьы иҟамлеит.
Амца зыцраз угәы ашыра
Ашәахәацқәа Аԥсны иахьзеит.

Убзиабара аԥштәы хьыԥшшәылан.
Бзанҵык ижьакцашам иара.
Агәашә иаҵәа ашәы ашәылеит.
Манон дҵәыуоит уа џьара.

Уҵәылызхуаз абла хьжәаргьы
Уашҭаҿ дгылоуп деиқәышьшьы.
Усс икуама уара у-Жәаргьы,
Дшәоит игар ҳәа еҿнак абжьы.

Амшын изаалеит умра цәыкьа.
Игәырԥсаргеит зегьы ушәаџь.
Котик бзиахә, ахапа цәырга
Ашәа уцнаҳәартә еиԥш аџь.

Ухы-уҿы аԥшалас иагәзуеит,
Уашҭа алахь еиқәышьшьуп.
Анышә хьанҭа уашәа иаргәзоит.
Бырфынны аԥсҭазаара иаԥшьуп.

АԤШҨЫ

Аԥшҩы исалҳәеит: «Умышьҭакуп,
Зегь қшаԥоит, нан, узлаго.
Ныхак ушьҭазоуп, уакуп.
Алу уқәжьуп – узлаго.

Иузыҟаҵоуп ашәҟәыцәгьа, нан,
Ҩ-ҩнык рыбжьара ԥьара ижуп.
Ишуқәу збарҭоуп акәырбан,
Иҟамҵазакәан ус уԥшуп.

Гәанылa уаниашьапкуаз Анцәа,
Уӷьаҵәыӷьаҵәбжьы иаҳаит,
Аха уиеижьеит уи рацәа,
Урыцҳаишьан, иахьанза уааит.

Уара ухәшәыц деиқәзырхо
Иҟоуп уааҵраҿы ҳаскьынк.
Ухаҭа иуздырзом узырххо,
Нан, уеихароуп даҽа аԥсык.

Иаргьы уаргьы ишәылоуп шьак,
Ак уцәӷьычны угәыла игоит.
Анкьа-бынкьатәи ҳаԥшьак
Анышә иҵалан ицоит.

Убри узыԥшаар, нан, уара,
Узахныҳәар ҩыла ирҭәны.
Ибараҟьаҭхон укҿаҩра.
Ӷьацашьак уоугәышьон уҩны…»

Издырт, егьсымчым, ак сызбом,
Слахьынҵа ршахьеит шьоукы.
Исамхаҳәеит: «Быгәра згом,
Избом исхароу ҳәа акгьы».

Аҭак салҳәеит: «Сыгәра умган,
Аха умҩасуеит ушгәыкуа.
Иаҳҳарам ауп, иудыруаз, нан,
Ныхак ҳамоушәа ҳазкуа».

СҨЫЗЕИ САРЕИ

Сқәыҧшра иацыз сҩыза
Машәыршәаҽенак сиҧылеит.
Ҳақәрақәа еимарҩызуа.
Ҳӷәыдеибакылеит.

Исҳәартан жәак, суаҩызар,
Ауаҩра – сзыргәаҟуа,
Сқәыҧшра иацыз сҩыза
Сиазҵаагит нас: – Ушҧаҟоу?

Иара, акы дацәшәазшәа,
Ҿимҭзеит иаразнак.
Машәырны иҿашәазшәа:
– Сгәы ҭәуп, дунеиҵас, азна.

Иҟоуп схи сыхшареи
Гәабзиарала сызҩыдоуп.
Сацгылоит шьыжь шара
Ашьхацамҩа сымҩоуп…

Сихәаҧшит са сҩыза, -
Ици-ишәи ыҵзааит.
Уи иҿатәоуп аҩаза.
Дкыҷуп, деиҵьуп. Зегь имзааит…

Сқәыҧшра иацыз сҩыза
Дысҧылеитҽенак машәыршәа
Ҳақәрақәа еимарҩызны,
Исиҭеит зҵаарак ссиршәа:

– Улабжышқәа злеиуеи,
Азын ҧша уацәшәома?
Аҧшаҳәаҿы улеиҩеиуа
Уанықәыз еиҧш уӷәӷәоума?…

Сгәы аҭыҧ иҭам. Исыхьуеит,
Схаҧыцдоуп… Ҵьеи исҳәашан:
– Исымам хыхьи гәыхьи.
Исфоит ахаҳәҵәҟьа, иашан.

…Дсывсит. Сивсит. Дыҟам сҩыза.
Амшқәа ҧырны ицозаап.
Ижәбахьоума абри аҩыза:
Ҳаҧсымҭазгьы мцык ҳҳәозаап.

АХЬАЦА

Ҵла дуззан ахьаца, аха икасҿарц санықәла,
Скаҳар ҳәа дшәан, уи дсыцхалеит сықәла.
Рацәак игәаԥхомызт абнаҿы сҟазара,
Сҟазара рыцҳа – сынхаҩратә бзазара.

Ҵла дуззан ахьаца. Амахәқәа еихышьын,
Урҭ ԥысҟар, амцаԥшь иаршуан са сырхнышьна.
Аҩада схалон, сымшәакәа, сҽырхаҵан,
Аха иҭалон усгьы шәазызарак сгәаҵан.

Сықәла сызҿиҭит: «Амарџьа, угәы уаԥымсын,
Умыццакын, ашьшьыҳәа… Ушьапы уамысын».
Сеиха аҟьашьа уаҟа саразәзаҵәык исусын,
Аха усгьы ҿиҭит: «Ушьапы уамысын».

Сықәла дысҟәамҵит: «Ушьапы уамысын…»
Ашараҵәҟьа сасит… Сара сгәы «саԥысын»,
Аҟәада нҭашит смагә шьаҵа исышьаз.
Ирыцҳашьо снарыхәаԥшт амахәқәа ихысшьааз.

Исыхьыз сымҳәеит, иззеит сара стәала.
Сыхәра ҵаулан. Иҿасҳәеит счабрала.
Изулак ахьаца ицкасҿеит сықәла,
Ҳаицны, ҳкараха, аҩныҟа ҳаицдәықәлеит.

Амҩан, мчыла, нхаҩык ҳамҩахигеит,
Ичеиџьыка хаан, ҳааԥсара ҳхигеит.
Амра нҭашәаанза ҳауимышьҭит аԥшәма,
Иашҭаҿы, ҳаи џьушьҭ, иҳамхаҳәеит ашәа.

Бзиала ҳәа иаҳәан сиԥырҵит наҟ сықәла.
Акада акгьы ззымдыруа, сықәла – са сгәыла.
Исыцран сызшьапык сзышьҭымхуа қдушәа,
Аха схы збон маҷзак уаҟа са сдушәа.

МАКЬАНАЗ

Ари макьаназ – иҩнаҭоуп
Шәмыццакыни, сызӷабцәа,
Сшьылашьынуп, са суанҭоуп.
Аха сцом ус сныҵаҵәа.

Макьаназ сашҭагьы ҭбаацәоуп,
Схыбгьы ақәа кылсуазааит.
Аҧша исзасуа – уи ласцәоуп,
Ахьшәашәара сылсуазааит.

Ари макьаназ – иҩнаҭоуп,
Иахоуп макьаназ аҧсуа-цәа,
Аҧсуа игәыҵәҟьа агәаҭоуп,
Уаҩцас ирҧылоит асасцәа.

Ари макьаназ, дад, ҩнаҭоуп,
Барақьаҭрак шызызгьы,
Сгәыӷра ашҭа схала сҭоуп,
Ирацәацәоуп инысҵызгьы.

Схы, нас, зны-зынла саӷоуп,
Сырхәаҿгәышьоит сгәалақәа,
Аха макьаназ маҷк сыӷәӷәоуп,
Срызшьуам лашьцарак сналагәан.

Ари макьаназ, дад, ҩнаҭоуп,
Шәмыццакынишь, сызӷабцәа,
Усҵәҟьа сыҟам, гәык сызҭоуп,
Исҭахзам аҿыхацәа.

СЫҚӘРА СХАРШТҬНЫ

Сирехәарц сҭахым азә сыхьз хәыҷ зырго
Шьҭацәҟьа сыҟәра зыхьшәа изжәит.
Агәра згеит шьҭа зыгәра сзымгоз, –
Мышкала иаалырҟьан сажәит.

Имазам абасҵәҟьа еиҳа сызражәыз,
Иаамҭа хьанҭан сыҟәра згаз,
Аха сгәаҵа иҭыҵны ишәеиуаз сажәа
Сгәыҵуеит дыҟоуп ҳәа агәра згаз.

Ах, шьыри, сыҟәра ҟәандашьшьыра,
Уцәқәырҧа наҟ сзамшьызеи сара.
Иҟато ишәеиуаз уҵла ашәшьыраҿ
Изысмоузеи ҧсшьахак сгәазхара.

Исыцрымҵуа исыцуп сгәала,
Усҟак сшигәамҧхо збоит Анцәа.
Сыҟәра… Сыҟәра…Нкыдыгәгәала,
Иҵкааны ишҧауки сыхәдацәа.

Сыҟәра ду аҭзмц икыдлан
Икыдҳәазала ицоит маҭык.
Уи алаҧш самазаргь сынкылан,
Макьаназ сацәшәазом митәык.

Усс сымкыкәа, шахак ыршан,
Саҕа дансышьҭоу сихәаеизарц.
Сыҟәра схарштҭны, сеы скәадыршан,
Хаҟәиҭра мрала Аҧсны лашарц.

САШӘА ХАА, СЫҦСҬАЗАРА

Ицеит исҧырҵны ахацәа,
Иҩналом урҭ шьҭа сышә, аха,
Умцан, умцан, уараункацәа,
Сашәа, сашәа, сашәа хаа.

Избоит, абан, ҟармак ахысуеит,
Маҷ-маҷ сышәхымс, аха
Уи ахьызбо са сгәы дысуеит,
Аха исҳәароуп сашәа хаа.

Иаамысҭашәан, иҧшза-гәыкны,
Сымшқәа рашҭа зҧылаша
Шәыхьзала, сҵьынҵь санықәны,
Шәсымныҳәои сымшқәа ырлашан.

Егри Кәыдри ирызҳәарыма
Мазак саргьы ишыздыруа.
Саҧсыуоуп ҳәа сыҳәҳәарыма,
Уа, дшәарыма изхадыдуа.

* * *

Исҳәашаз сашәақәа сҧырҵны
Ицеит сыбжьы ахьырмаҳаша
Ахра каҵәарақәа ирхысны
Ишьҭоуп бжьыҭгала изҳәаша.

Исҳәашаз сашәақәа реимхәыц
Санҿаз икаҧсеит хара-бҕьара.
Сгәы рхәуеит иахьанзагь ишырхәыц,–
Лабжышқәак ирымам еиҧхьбарак.

Сахгәаҟуеит, ашәеиқәаҵәа сшәыхны,
Сҿыцза абри адунеи ду снықәларц.
Сагарц доуҳа мчык сышьҭыхны,
Аҧсҭазаара снықәларц, санықәларц.

Ҵааршәык зыҭуам сара сгәаҵан,
Изыҭуам, изыҭуам, уи зыҭуамеи.
Иагьа дыҕәҕәазаргь ахаҵа,
Урала дасны изыҧеуамеи.

Ашәақәа ззымҳәаз, изхашҭыз, –
Уазуп иара иҭынхаша,
Исҳәашаз сашәақәа, исҧырҵыз,
Издыруеит, дҟалоит изгәаҧхаша.

Сашәақәа, исԥырҵыз, исԥырҵзаз,
Ааԥын шьхыцқәан шәыԥрыроуп.
Ҿапхьа шәара шәыла, сыԥсымҭаз,
Сгәаҵан аҵааршә зыҭыроуп.

ШӘАРЕИ САРЕИ

Усҟак шәымгәаҟцәан, шәыԥсқәа ааиҭашәки,
Шәынхоитеи, дадраа, шәбахҵәаза.
Ԥшьаала снаган Ҵҟыбын сҭашәки
Шәарҭ шәхаҭыԥан абахҭаҵәҟьа.

Лҵышьас иашәҭаз сашәҳәа кьысда
Аԥсны злашәаз абри аибашьра
Шәара шәзыҳәан ныҳәоуп, қьырсоуп,
Са исҵоит аҕаршьа, аибашьа.

Ҽыццышәқәоушәа ицыҩцыҩуеит
Мыцхәы иԥшзақәоуп шә-БМВ-қәагьы.
Сарах саҟәымҵзо баша сыҩуеит;
Исзымԥсахт скьаҿгьы сеиқәагьы.

Ҵәыџь мцала Аԥсны шәыблырцаз
Абылтәы ҟадыџь шәзачычазеи?
Ҳауа дарбан иахьа игылаз,
Имыждахаз зџьынџь азы?

Аԥсны ныжьны шәанцоз шәыҩны
Аарла избонеи шәыгага.
Уажә шьеи лабжыши еимарҷыҩны,
Аҟәа хышәҟьоит шәыгала.

Аԥсшәа шәхашҭма, иқәнымҵәаша.
Еидышәкыл сыжәлар зҽеиҩызшаз.
Хәрабӷьыцуп ажәа, ажәа-ҵәашам.
Аԥсны хәжәарымашь ҿыҩушәа?

Мышкы зны иҟоуп ршьапқәа ԥҵәарцгьы
Шәзықәтәоу аҟәардә татақәа.
Акгьы иҳахәом ишәҳәо аҵәцаз,
Имгьалхаз шәажәа дадақәа,

Слымҳа иҭасуеит саӷа иашәа,
Уи суада иҩналоит мчылагьы,
Иарбан дәыӷбоу ҿыц ибжьашәҵо?
Шәымшәан, иаауеит шьапылагьы.

Усс исымам сцәеижьҭазара,
Аҟәақьҳәа шәхы ианышәҟьала,
Сыԥсы сақәиҭышәтә, сыԥсы мацара,
Сыԥсы заӷоу шәинымшәалан.

Аԥсуаа ҳрыцҳара ҳарҿыхоит,
Ҳацәшәоитаз ҳаҵла адацҵәҟьагьы,
Аԥсны иахьа аҽада ҿыҩхоит,
Аҽыҩ ҟалоит ҿадаҵәҟьаны.

Ҳҭоурых ҟадыџь – ҟәаԥа-ҿаԥа,
Иаҳнарбоит нас, хкыдкыларҭак.
Ҩаԥхьа иаҳҿашәҵахыр аҿаԥа,
Ишәоуам џьанаҭ гыларҭак.

Зынза ишәырӷарыз сцәеижьҭазара,
Иххааз скьаҿгьы сеиқәагьы.
Сақәиҭышәтә сҵеицәа рыԥсы мацара,
Имариам сыԥсы аиқәкрагьы.

АМАҬ

Снеиуан шьапыла. Сахысуан шьҭа Пшьап.
Бжьык слымҳа иҭасит: «Уааҭгыл, уԥсы ушьап»,
Сабацо, мцахәмыцәа… Шәеиқәаҵәак сшәуп,
Сыжәоан сыцәбыргхеит, сыдгьыл ажәуп.

Мҩахәаста снеиуан. Исызҭагәышьамзи гәык,
Ишаҵәышаҵәуа саԥхьа иааҵәырҵит маҭык.
Уи схарштуа иаразнак исхаҩарҩарт тык,
Инасеапшит, срыцҳашьо, сымаҭ аԥсык.

– Уара уазусҭаҵәҟьоу здыруеит сара.
Уԥсы ухсыршәоит, исҭахызар абра…
– Умаҭ шҳамрала исыхәҭазар аԥсра,
Сыԥсааит, аха сцьынҵь уамыцҳан уара.

Ҭакс амаҭ иснаҭеит: «Уҟам арахь.
Иуздырзом, уара дуґратәоуп ахәырҭлаґь.
Уанԥсыша, уанызша-сара схарахоит.
Ахәырҭлаґь ахәырҭлаґьцәа
рзы шьақаршәа дхаахоит».

Амаҭ еиҭах: «Сара зны узбахьан,
Уанду аҭакәажә сус лызбахьан.

Уи дцәажәон дхәыҭхәыҭуа, сылкын сеаҳәаны.
Иамуит, сзылцәымцеит сара сыхәҳәаны.

Усҟан смаҭымызт. Сқәыԥшын зынзак.
Саман, са стәала, қәыԥшра мазак.
Уижьҭеи уаргьы саргьы, ишубо, ҳажәит
Ҳшылхоз мацара аԥсҭазаара ажәырҭ.

– Унапы иакуп, – сҳәеит, – иахурҵуеи сыԥсра.
Знык наҟ усыцҳар, сҭынчхоит сара.
Амаҭ амаҭра ахарштны изырҩоит,
Ҳханы, ҵыси ҳәыҳәи ԥыруа, еилаҩҩит.

– Уцҳаха сымам. Ухала уԥсы ушьап,
Уаҩыс узымшьогьы уаҩыҵәҟьас уршьап.
Сымаҭ дунеира саԥылоит уажә Пшьап,
Мышкы заҵәык нысҵыр сгәылшьапхоит,
сгәылшьап.

– Нас узгәылшьапхар, суфома сара?
– Уи сеидроу, снапаеы иҟалома уԥсра?
– Иаххәеит ҳәа, угәылшьапхар,
уԥсы мыжда мҭәри?
– Сгәылшьапны сҟаландаз, настәи умбари…

АБЖЬАС–ЦӘА ЗШӘЫЗЦО

Аԥсуа дгьыл иалымцларц аҭагәаҟәа,
Ирымпыцамхарц злымҳа иагхаз адагәаҟәа.
Ирхаанымхарц зыбла ҭыхым алашәҟәа,
Ирымпыцамшәарц ихарахаԥшуа акалашәа,
Иреиҕьу ҳхьырԥарцәа, шәҿынашәха,
Иахьоуп нас иаҭахгьы шәанҿыхаша.
Жәлар Реизара – ари баҕлачынразам,
Ҳҭанархоит ажәазацәык – иразам …
Иаҭыхьчатәу ҳџьынџь конституциала,
Шәабацо, мшәан, шәҟәардәҟәа шәрыцалан,
Иамыԥхьац уи знык гьы ишахәҭацәҟьоу,
Зынза аҩышьа ззымдыруа ахәҭачцәҟьа?
Зыцәа ҭынчу дабаҟоу – абар шьҭа алхраҟәа,
Игәжәажәо еиҟәҿырҭуеит ашьхаҟәеи архаҟәеи,
Шьоук ҿымҭ иҭатәоуп уа рҭыҩраҟәа,
Абжьы гоит, шәзырҩишь, атыҩарҩар.
Дад, ҟьаф мацурала зыԥсҭазаара
Зхызго, шәҿаԥхьа иҟасцом аҭамзаара,
Анцәа иныс, иахәҭоуп шәыԥенышәкылар,
Шьҭа мхырҭакаҿ шәеагаҟәа шәыркалар,
Мҩак рышәҭар згәы еибафо ҳарԥарцәа,
Зҟәыҕарала ираԥызго рабацәа,
Хынҩажәижәаба ирҭысны иныҟәлахьо,
Икарахаз, згәы ахәраҟәа анылахьо,
Жәлар реизара аҟәардә тата зуҭаххеи?

Убаҩхатәра анышә хьшәашәа изоуҭахуеи?
Знык хыхь ихаргалаз иханы,
Дызбахьада чынуаҩык игханы,
Дхьанҭахоит. Дҿыҟәызхоит даараза,
О, аамҭа, уи дрыцҳауп, нас… иараза.
Уажәык ҳажәеи ҳуси анеиҟарам,
Жәлар Реизара – баша напеинҟьарам.
Аԥсны цоит агәала иамоу агәаланы,
Зҿы ццышәу ҳәызба дук иаҿаланы.
Баагәаран уацәы ҳџьынџьаз игылаша,
Бжьы ҿацала ахьз ҭызго ҳ-Аԥсны лаша,
Жәлар Реизара абжьас-цәа зшәызцаша.
Шәнеибац, ҳхьырԥар, акрыҟоуп ишәылшаша.

ЖӘЛАР РПОЕТ ИЗХӘЫЦРА

Амшын цәқәырҧоит, Баграт ду,
Ишакәзам уи агәы еилашәоит.
Игәааны ихыҵыр, Багада
Ацҳа хнахыр ҳәа сшәоит.

Уа саҭамыз, аҧсуараз сзымықәҧар,
Аҧсуара аҿаҧхьа схәыҷцәоуп.
Ицәқәырҧоит амшын гызмал, Шьынқәба,
Уи цунами аҵкыс еицәоуп.

Амшын цәқәырҧацәоит, Баграт ду,
Ихыҵны ишҳажәло сгәы азҩоит.
Ҳаҧсуараҿ уалны иҳаду
Иазхәыцуа, ихәыцра дарҩоит.

АМШ КӘИЦҚӘА

Шьҭа исоуп ма амҩа анылаха,
Уи шкәакәаз, ма еиқәаҵәаз.
Санымгьыжьуа аҩныҟа, санылахо,
Макьана сгәырҩазго рацәаз.

Сара сацәшәазом аныха, аха
Сыцқьоуп ҳәа сықәрыма уажәы?
Сыҧсҭазара арахәыцқәа анысхахо,
Исшәыларц сҭахыҵәҟьам ашәы.

Зыбжьы зыргода, мшәан, ҿызҭуада?
Дызусҭада сыҩныҵәҟьа сызжьо?
Анцәа ду иҿаҧхьа ҿазҭода?
Дабаҟоу сгәы маҷк изыжьжьо?

Исыхьуазар сымаха-сышьаха,
Ишьҭыхтәуп ахаҳә сызҵахаз.
Издыруагь иароуп исыҧсышьахо,
Ахаҳә ду хьанҭами – хаҳәҵас.

Саҟәымҵзо сныҳәон гәаныла, аха
Абар шьҭа сажәа еиҧхьбоит.
Бнатоурак сзылымҵуа сылахан,
Ашыцламҭә сымҩа снарбоит.

Исымам шьҭа амҩа анылаха,
Сашҭагь шьҭа ачҳара нҵәоит.
Шәысныҳәоит, шәысныҳәоит гәаныла, аха,
Сымш кәицқәа ласны ибылцәоит.

АРҨЫҬАҞА

С. З. илыхьзынҩылоуп
Аԥсны аҵьынҵьтәылатә еибашьра
иалиааз ажәеинраала

– Бца бысԥырҵны, Арҩыҭаҟа,
Иҟоу ббома? Еибашьроуп.

– Еибашьразаргь уҩны сыҟоуп,
Иувагылаша са соуп.

– Бца бысԥырҵны, Арҩыҭаҟа,
Иҟоу бымбазои ара?

– Еибашьразаргь уҩны сыҟоуп,
Нас сышԥагьежьуеи сара?!

– Бхы абраҟа исыдбымшьылан,
Сбыҳәоит, еиқәырха ҳҳәыҷқәа.

– Уашҭа сҭамлеит са сдыԥшылан,
Зегь ҳаишьуеит уара узшьуа.

– Банаҵьалбеит, сахыҵуам сашҭа,
Ҵьанаҭхоит сшықәгылоу сыршьыр.

– Агәы азыҳәан схы сахашшуам,
Саргьы жәлак сымоуп, убри дыр.

ЗЫМШ ЗЫРЗУА

Зымш зырзуа мшыбжала – ажәакгьы умҳәан,
Зыԥх зырзуа ҵхыбжала – баша умгәырҩан.
Мшыбжалеи ҵхыбжалеи уԥсҭазара зцом,
Мши-ҵхи еибыҭан иузҭаз дузжьом.

Мшыбжала, ҵхыбжала – баша умгәырҩан,
Агәи агәаҵәеи узахарсуам аҵәҩан.
Агәашәахь уерыцҳатәны баша умԥшын,
Анцәа иҿаԥхьа мариала умашшын.

Сбыргра ҳаҭырхар, снапы разқәа рхха,
Ҳазшаз симҵаныҳәоит: «Уа, ҳаиқәырха!
Саҭоумҵан, хаҭала сара сахьгазоу,
Зынза иахьмаҷцәахо уҿаԥхьа сзыхьзо…»

Зымш зырзуа мшыбжала – изҳәом иҿахәы,
Мшыбжала, ҵхыбжала – узхалом ахәы.
Зыԥсҭазаара еидаран ишьҭыхны изго,
Сзышьҭоу уаразәк уоуп, уа уоуп зыгәра зго.

АШОУРА

Сахьа ссирқәак сылаԥш иҵшәеит.
Ирхаԥеит сыблақәа каҭак.
Абар, схаԥыц ахала иҵшәеит,
Иазыҟаҵозар схьаақәа рҭак.

Уажә сазхәыцуеит быжькаҵәарак,
Ахы снардырит хынҩажәа.
Шьҭа сзырхысуам быжь-каҵәарак,
Сашҭа самоуп сыхҩашәа.

Схаԥыц ҵәаӷәоуп снапала, нбаншәа,
Маза самыҳәазеит аҿа…
Сазызырҩуеит ԥҳәызбак лашәа,
Усс имкыкәа аԥсцәаҳа ихҿа.

Адәы сықәхеит сқәықәма-шәықәман,
Ԥхьаҟа сеихоит ҿымҭ, сымшәа.
Сгәы иқәыҩуеит ан лмыткәма, –
Игәыҭшьаагоу омашәа.

Аԥсны ҟьаҟьа – сан лхаҟьа,
Шьоук иазыруша рызбоит.
Ԥхныгак уаҟа сацарҟьаҟьа
Исхысрашәа ргәы иабоит.

Усс искым уи схаԥыц иҵшәаз,
Шьақарҵас сарзыҭуам ақәа.
Сыԥсҭазаараҿ ауал исзымшәаз,
Рықәхарымашь са схәыҷқәа.

Сахьа ссирқәак сыбла ихгылоит,
Урҭ ирхаҳалаз каҭаз.
Иԥсҭҳәа шкәакәан рыԥсқәа хылоит,
Ҳҵеицәа… Ҳҵеицәа… Иҭахаз!

АХӘБАТӘИ АБАРБАЛ

Амашьына ахәбатәи абарбал,
Дҟамлеит изыргьыжьша аффаҳәа.
Уи иалҵуам, ԥшушәа, аԥарԥал
Азәгьы ихәаԥшуам сышәфа ҳәа.

Сара – ахәбатәи абарбал –
Џьара кәакькаҿ сыкҿагылоуп.
Азын мҿыс ҳәа иԥысҟоит ал,
Аха усгьы ибашам гәылоуп.

Сара – ахәбатәи абарбал –
Еишьцәак неидтәалан исызхәыцит…
Избеит аргама Нарҭаа ркәал,
Аишәа-чара наҟ сахыҵит.

Ах, уи ахәбатәи абарбал,
Агәы разгәышьоуп иара атәала.
Иагәыдшәымҵан анышәгәал,
Знык иатәажәбар, ҭынч ҳнеидтәалап.

Исырҩашьом усҵәҟьа скәал,
Маас сабдугьы иикыз жьироуп.
Амашьына ахәбатәи абарбал
Мышкызны ахала игьежьыроуп.

Амашьына ахәбатәи абарбал
Иазыҟалароуп еимгеимцарак.
Инанагзароуп иара ауал,
Иазцароуп усгьы мҩа назарак.

АМЦ ГӘЫБЗЫҔ

Ишҧассиру амц саныржьо
Газа беиас са сбаны.
Сызлаҟам ала сыхә аныршьо,
Санызырҩуа ичҳаны.

Ишҧассиру амц саныржьо,
Санызырҩуа сгазаха.
Ишҧамариоу ганкахь сныжьра,
Сынцәыҵажьра наҟ хагәха.

Ишҧассиру зышҳам зҿыхны,
Аҧашә инцәыҵалаз маҭҵас,
Быз хаалаза сгәы зегь хыхны
Шәанысҧырҵуа наҟ уаҩҵас.

Ишҧассиру амц саныржьо,
Аҧша ахьасша иазыҧшны,
Амц ахҿалаҵәҟьа саныршьуа,
Арахь ианцәаажәо игәыкны.

Ишҧассиру схы ахьызжша
Сарҳәар иразу агәқәа.
Схықәгылоуп амцқәа ртыша,
Исықәҭәоит амц гәыбзыҕ ақәа.

ИСЫХӘҬАЗААП…

Сҭагалан цазаап
Исымбазакәа.
Ус сымҩасзаап
Џьак сымбакәа.

Ақәа сцәыџзаап
Сымбаазакәа,
Уажәы сцәырҵзаап
Ргәыреанзамкәа.

Сымшқәа нысхзаап
Жәак мҳәазакәа.
Скьапҭажә-цуҭажәзаап
Смыҳәҳәазакәа.

Сызын ааизаап
Исы шкәакәан.
Анышәгьы хиазаап
Сахьыржша снаган.

Сара изымузаап
Сыԥсы ҭоуп ҳәа.
Арахь џьоук ҳәҳәозаап
Уаҳжырц ухәҭоуп ҳәа.

АШЬАНЕИ АГӘЫԤШҚЕИ

Сгәыԥшқаҿ исымоуп азәгьы игәеимҭац шьанак,
Игәарҭар знык, инасықәба ицоит.
Ашәахәацқәа аерылак, шьабысҭа шанак,
Сашҭа инҭаԥаларашәа збоит.

Нас ашьабсҭа ҭыԥҳа шанан
Дныҟәгылоушәа иҭазызоит сгәы, –
Дыжәҩантә шьанан, дыдгьылтә шьанан,
Исыцалҳәошәа збоит сзакәу.

Уаҵәы исзыԥшушәа џьанаҭ раҳаҭрак,
Змыжь иаҵәа ԥшзак схуп сызсо.
Аԥсуа исзиурц дашьҭоуп чарак,
Даҟәыцааит, сыҟазам иаԥсоу.

Ашәахәацқәа аерылак, шьабсҭа шанак,
Сашҭа иштаԥало агәра згоит.
Сгәыԥшқаҿ исымоуп азәгьы игәеимҭац шьанак,
Игәарҭар знык, инасықәба ицоит.

СҴЕҴЬ

Сҵеҵь ахагыла ҭбаа хтуп,
Быз шҳамла уи зәыр иҟьашьрымашь?
Сшьапы хырҟьаҟьа сашҭа ҟьаҟьа сахуп,
Игәыҭшьааган ҳәҳәабжьык саҳарымашь?…

Сызшьышаз сырзымшьит, уажәшьҭа,
Сҽысзымшьуа, исашәҳә, сынхарымашь?
Аҧсҭазара агәашәахь иаҭа
Схы ҩеиҵыхны мчыла сзыҧшрымашь?

Мцак сырцәарц сҭахымызт. Схы зжьон
Ибылуеит ҳәа сара сгәаҵан ахьымца.
Сыеҳәаҿы маҷк сыҧсы сшьон,
Сымч ҭасҵон, сҟамларц сықәрахьымзан.

…Ҩныки-шҭаки сыҧс гәаҟ-цәгьа рызкуам,
Аҽ-ҟьалеиҧш ибжьоуп гәарабжьарак.
Иагьа рундаз, ҟәараҕла ирызкуам,
Ицәҟьоуп ашҧыжәҩа. Иамазам ҕьашьак.

Сҵеҵь ахагыла ҭбаа хтуп,
Азыхь мра шәахәала изжәрымашь?
Адунеи шьаҧҟьаҟьа сшьаҧҟьаҟьан сахуп,
Аҟарма-мыткәма сҳаҭгәын ахәыррымашь?!

АСАМОВАР

Амҩа…Амҩа… Сцоит Москваҟа,
Сықәлоит амҩа, абар…абар.
Хшарак дироуп. Исырҳаз абаҟоу?
Иҭитәхеит сан гәаҟ лсамовар.

Лхы мҩаҧылымгеит ишлаҭәам,
Ишҧалурыз, ан – данын.
Асамовар ссир, уи – Тулатәын,
Аҳәынҭқар имҳәырқәа анын.

Иаҳҭигәышьеит уи хәмариала,
Иҳамызхуаз ҳпара лбеит.
Асамовар иаҭныҵыз ала,
Ишакәхалак Москваҟа ҳцеит.

Ҩнраҳәа сан данцоз илырҭаз,
Ҧара рҳарҭакаҿ ирҭиит…
Лхы дамеигзеит, ҳақьым гәыразк,
Лыҧсы мцакәа аҧшқа диит.

Схы збеит аҧсҭазаараҿ сынбаншәа,
Сгәы сеанзамкәа исаахаз хҿан,
Иҿыцза адунеи иқәлаз ашәа,
Сгәаҵан цәаҟьоушәа иҭыҿҿан.

АҞАИТАН

Истахуп амра аҭашәамҭаз сыжәжырц,
Сгәы илнаго анышә ԥсымрала иԥхарцаз.
Снышәынҭра зҷаԥшьаша еиҭашәҳарц ашыц,
Мҩасцәақәак уи амцан рыԥсқәа ршьаларцаз

Амра аҭашәамҭаз зегь хәыцрак иагоит,
Ԥси-бзеи ирыбжьаршәу, дад, хаҳәы-мҿыхәуп.
Аҵх лашә ашәы пылхаҭ ниазаа ицоит,
Ашьыжь ицәырҵуа амра – мра-еыхәоуп.

Истахуп амра аҭашәамҭаз сыжәжырц,
Исықәшәыжьуа ахаҳәқәа еибамфартә, ҭамамла.
Сгәы иқәиаарц нас иназазатәу жыцк,
Уи снышәынҭра ахәрырц имҕышу ҟаитанла.

НАНҲӘА

Ҿа-маҿала анкьа исԥылоз, Нанҳәа еимала-еиҿала,
Знык сумшьхьази, сеиҭаушьуама, уара, аҕа ихҿала?
Уа Нанҳәа гәыраз, Нанҳәа, Нанҳәа, ҿа-маҿала уԥшзами,
Уҿалачара ухашҭны, хысбжьык уазыԥшзами?

Уҿалачаран уанысԥыло, Нанҳәа, сара с-Нанҳәа,
Ҳәҳәабжьык иаҭах игарцу «сыҟамындаз, нан» ҳәа?
Аԥсуа ԥхәыс лмыткәма-гәеиҟәжәагоуп, хыртҟәацуп,
Лцәеижьҭазара рыцҳа шәеиқәаҵәала иҭазуп,

Нанҳәа, Нанҳәа… Еиҭах Нанҳәа. Сыԥшза еимала-еиҿала
Уаҭаазар аԥсуаа ҳашҭа, ҳныҳә, нас, уара уҿала.
Ҳџьынџь аҵеицәа рыԥсқәа кыдуп ахра еиҩыцәра,
Дхаҵоуп зеынкыдцан, ҿымҭ, убраҟа изыцәо.

Аԥсуаа, Нанҳәа, иҳаҭ ҩаԥхьа шәа ҿыцк аԥҵаха,
Шәа-ҿыцк аԥҵаха – ҭоурых џьбарак ацыԥҵәаха,
Иҟалозар, Нанҳәа, иҳаҭ ҳзыхҟьо азҵааха,
Ашәак аԥҵаха ҳмоур, ма иҳаҭ сыкәмалк ахҵаха.

Аԥсуа ҵеира зыцәом. Аԥсуа ҵеира ҿыхоуп…
Иҵысит Ерцахә ахықәцәан ҕба дук аҧеыха.
Дуаҩы бзамыҟәуп амҵан днеины зхы иахьыехәо,
О, идҵыгьлоит ҳарҭ зегь ҳзыҳәан Ерцахә-еыхәа.

Аԥсуа ламыс мариала иҭымҟьо, дад, абџьаруп,
Абар, шәрыхәаԥш, зыгәқәа ҭыԥо, еилаҩынтуа џьаруп.
Урҭ саркьоушәа изныԥшыло мармалташь еиқәароуп,
Амармалташь еиқәара-кәароушәа имҵыкәкәароуп.

Сышьха қыҭа, сыԥсы ақыҭа, зыҟалом бга ҭыҩран,
Ишаҿыц аҩхааҿы иаҿуп аԥсуа ибжьы аҭыҩра.
Дабаҟоу аԥсуа иеиԥшҵәҟьа издырауа ашьха ҵасқәа,
Уантәи иара игашам ахаҳәҵәҟьагьы мҵарсны.

Згәы изнаҭо араҟа иасуа аԥша ус баша ԥшоушәа.
Сышьха иқәжьу асы имбозаатишь ишшоушәа.
Ишәарҭоуп аԥсҭазаараҿ аеырҟәыш-гараганра,
Зынза акгьы знырш әлам аӷьаԥчаԥ-дырганра.

Зда ҳамазам хҵеицәа ара рыԥсқәа ангәжәажәо,
Аргамаҵәҟьа аԥсуа ишԥеимҳәо иажәа:
Ахақәиҭрахь шьарҩашла илихит уи имҩа,
Уажә алуқәа ҩба еицлагашьак рымам,

Аԥсуа игәнаҳа иаҵоу, шьҭахьҟа уажә ихьаԥшуа,
Ухы аҿаԥхьа мацароуп, иудыруаз, уахьашшуа.
Идунеи шыҟаҵәҟьоу здырр ыдашь аԥсуа?
Ицазом инацәкьарақәа иркылыкәкәан аԥслымз.

Аԥсуаа, Нанҳәа, иҳаҭ ҩаԥхьа шәа ҿыцк аԥҵаха,
Шәа-ҿыцк аԥҵаха – ҭоурых џьбарак ацыԥҵәаха,
Иҟалозар, Нанҳәа, иҳаҭ хзыхҟьо азҵааха,
Ашәак аԥҵаха ҳмоур, ма иҳаҭ сыкәмалк ахҵаха.

АЛАҲА

«Изнымхаша алаҳа еиҭеиҳауеит»
(Ажәлар рҳәамҭа)

Алаҳа еиҭеиҳауеит, изаҳури, изнымхаша,
Ашықәсан зымгәахә нагзаны иззымхаша.
Азынҵәа еиҭеиҳауеит зымҩа неиша ахара,
Имшқәа ддырхозаргь, имоушәа еимҭахарак.

Ацгәқәа хҭеикуеит, изаҳури, изнымхаша,
Ркьурақәа ирҟәаҵны иҟаломашь иахьихәаша.
Абар шьҭа ҳхақәиҭра-мҩа хыржәоит аҿеиҩҳәаҵәҟьа,
Шәишьҭал, дыжәбозар, аԥцәарсҭа ҿазҳәаҵәҟьо.

Шьоук шьагьуа излахаз уажә америкаа рлыкьрами,
Аргамагьы хҭазфо дара ирԥарԥалыкьқәами.
Кьысда Қырҭтәыла иахымст, ма ҵлак дырҩахындаз,
Егры урҭ ирԥылаз инапқәа ҳбартә еиԥш дырҩахандаз.

Алаҳа еиҭеиҳауеит, изаҳаури, изнымхаша,
Агьама абаха имоукәа, ицоитеи уи нкыдхәашан.
Зынҵәа ҟаԥшьыми азын аԥсуа иҭеиҳәҳәаша,
Нҵәарак ақәларц иҟазам ихьаа-гәыҵха, иихәаша.

Аҵәыуаха шьҭа иҳамам ҳарҭ лабӷьылаҵәҟьа,
Аԥсны аблеимхәыц иабоит аполитика ахьылацәҟәуа.

Аҵынҵь. Анцәа иныс, ари – ҭарчеи ныҟәгарам,
Баша ажәақәа ршаха уқәланы ныҟәарам.

Макьаназ иҟоуп хәақәак – иаҳҳууақәо,
Макьаназ, ҳрандо, ҳазлацо лабахәуақәоуп.
Ихасҵом, уаҵәынзагь ҳаанхарцу ҳшеибаҵәҟьо,
Мариала ҳхы зәаҳҵо дазусҭа ҳшеибгаҵәҟьо.

Исхыччагәышьоит ԥшамҩаск сҟьаланы сацушәа,
Исзыԥшуеит, ишәамшәамуа, сырфарц наҟ срасацушәа.
Алаҳа ҭины макьаназ азәгьы дҭуҵьарымхац,
Зыдгьыл ҭины иҭуҵьархаз – ижәлар рзы дабҵьарымхац.

Аҷан-ҷанҳәара ианца нахыс –гәнаҳароуп,
Ашьаҟәаҟәа згәы иҭажьу – изыԥшугьы каҳароуп.
Дааԥсоит афырхаҵа, ихашәҵ, зны дкарахоит.
Нас ифырхаҵахо асаби, шәааиԥеиԥш, маҷк дгарахоит.

АҲЦӘА СҬОУП

Аҵьармықьа-мақьа сықәҵаны сырхуеит.
Арахь схаҭа сабаҟоу? Аҭәа сырхуеит.
Исыхьма, анаҵьалбеит, маза-шыз,
Иҩарцу сашҭа иқәгылоу ашыц?

Кәтаӷь шаҟәоушәа сымшқәагьы шәымҩын,
Уа сықәызгаша қьаадк аҿы ижәымҩын.
Ишԥацәгьоу, мцацәа, избо сара аԥхыз…
Сыԥсы зкузеи? Сыԥсы зкузеи? Анаԥхыц.

Сҵьармықьа аԥсыуан сыуаҩра шәымшьан.
С-Гьедлач аԥсыуоуп, аԥсуара сҟазшьан.
Иԥшзацәоуп ихутыр сыдгьыл аҷапан.
Сеинышәхырц ҟәыдк макьана ишәымчаԥан

Сгәы иҭазам, иагьысҭахым сашшырц.
Аха, абар, иҩоитеи сашҭаҿы ашыц.
Исышьҭоу дарбан арҵәааҳәа дыҳәҳәо?
Сгәаҟуа аԥсыуак сишьҭоуп – мыц зымҳәо.

Ишԥасҭаху, шьыри, са слашәхар.
Сыԥсы ҭакьышәгьы, ԥиноушәа исыхшәар.
Аҟәа салоуп, Аҟәа салоуп са сшабо,
Скаҳарымашь зегьы шәыбла ишабо?

Сымшын-ԥсыуан, сзацәӷылом уи насҭха.
Сқьышә иқәбылуеит аԥсҭазаара акәасҭха.
Ԥсеиқәырхагас сышьха зыхь сҿархәхәо,
Амҩа сықәуп, амҩа сықәуп са сеихо.

Аџьармықьа-мақьа сықәҵаны сшәымҭин,
Аџьармықьа-мақьаҿ саԥсуара анышәҭы,
Аџьармықьа-мақьаҿ саԥсуара ӡбахоит.
Аџьармықьа-мақьа сшықәу сеибахоит.

Аџьармықьа-мақьа мҵарсны шьоукы иргоит,
Уи ҭарчеими… Иуҵаԥыржәоит…Ишарккоит.
Ибаргәузеи, шьыри, уасиаҭк зҩыз,
Ауасиаҭ рыцҳа – аԥсҭазаара аҩыз.

Ҟәыд мҵаала сышәџьабарцу? Ари мцуп.
Сыӷба аԥырсал ланашьҭырцу? Аригьы мцуп.
Ҳазәыкны аԥсуаа иахьа ҳаицума? Мап, ҳаицым.
Азә дҳахәаԥшуеит, наҟ, иблақәа цымцым.

Зхы зшьо дсашәаҳәа ҳџьынџь аҿы аҳас?
Зуал зхашҭыз, ҳарҭ, дамрак зегь хыла ҳаст.
Ибылгьо ицоит Ерцахәынтәи акды,
Иҩарҩаруеит ҵлак иахьықәтәоу аты.

Аџьармықьа-мақьа сықәҵаны сышәхы,
Шәышԥасеигзо… Схала исфозар схы.
Аџьармықьа-мақьа џьыбаҭалоуп. Сџьыба иҭоуп,
Уабаҟоу сҿызхуа? Уабаҟоу сҿызхуа? Аҳцәа сҭоуп.

АЦӘАШЬЫ

Уахьишьҭамлаша уҩыза гәакьа.
Дубар, дахьықәуҵо уқьышә,
Аҟәа акалҭаҿ, Аҟәа акәакьаҿ
Ицәыҵагылоуп џьара аҿхышә.

Еилаҭырроуп уа шьжьымҭанла,
Рыгәқәа дырԥхоит еизаны.
Уаҟа азә икәа еазәы дҭалом.
Ажәа еимаркуеит еисаны.

…Азын ҵааршәаз, лымацара,
Ҭакәажәык зегьы дрыхьзон.
Лашарада, дгәамҵуа даара,
Лыҟәрышь хәыҷқәа лыԥхьазон.

Цәашьык лыхәҳан, данамыхәа,
Лашарак уа иҭааза иныҩналт…
Лыҿхышә иенадҵан азә иеырхәа,
Уи лыцәӷьычны наҟ дыбналт.

ДАҼАЗӘЫ

Бара ҽазәы
Бинасыԥуп.
Бара бзы уи
Насыԥзар,
Сара сызгьы
Инасыԥуп.
Бсымбартә шьҭахьҟа
Бнаскьазар –
Бнаскьаза.
Быԥсыԥ ашьҭыбжь
Саҳацәоит –
Ааигәаза.

АРХЬЫНА

Мактина Лашәриа-ԥҳа
илыхьзынҩылоуп

Ҭхьынантәи архьынак
Кәтол ииаит иԥырны.
Уи сыҵла махә хьынаа
Ианнықәтәа, игәыкны,

Ҿықә-ҿықәраха иасит.
Нас ашәа хнаҵеит.
Зегь рлымҳа уи ҭасит,
Ргәаҿынза иназеит.

Иуеиҕьу архьынак
Џьаргьы исымбацт.
Иусҭоит са схьынап,
Унылатәа сшьац.

Сыҵла махә хьынаа
Уацәымшәан, иԥҵәом.
Ишԥаҟақәоу ҭхьынаа?
Усҟак ҳаибабом.

– Дабаҟоу Мактина?
– Уи дыҟоуп џьара.

Дыгәхьааргацәоит ҭхьынаа –
Дрыцәцазаап хара…

Уԥырра нҵәашам,
Иургылом акәаԥ.
Урызцарҕьы аҵәаша
Уҿарҵазом Хәаԥ.

Ҭхьынантәи архьынак
Кәтол иааз исасны,
Умҵәыжәоақәа хьынаан
Иҟамлароуп Аԥсны.

АЛАХҬЫМ

Снышәаҿала исыргәырҕьозшәа збон адунеи,
Снышәаҿа иаргәырҕьозшәа збахуан агәқәа.
Абар, нас, уажәы, шьҭа сықәрахь саннеи,
Сажәақәа аҵәцәаҳәа ирықәҭәоит ақәа.

Мышкы иадамхарҕы сыԥсы сымшьазацт,
Иеышькыл сымкыц сиҿақьақьо азәы.
Ҵецьҵаулак аҟынза исҭахыҵәҟьан сназарц,
Дҭатәамзар иқәызхша убраҟагь сыхәҵәы.

Ҟаитан шәеиқәаҵәала схы-сҿы хырҷазам,
Аха мыткәмак еихсыҕьуам, ишгац еиԥш игоит.
Аибашьра ақды хьанҭа макьана ирҷҷазам,
Лахҭымла ирбылгьаны ишыргогьы збоит.

Снышәаҿала исыргәырҕьозшәа збон адунеи.
Снышәаҿа нсыжьуазма, изжәуан инҭыркәкәа.
Абар, нас, уажәы, шьҭа сықәрахь саннеи,
Лахҭымла исырбылгьарц сзаҿузеи агәқәа?

ӶХЫБЖЬОН

Ӷхыбжьон, асааҭ хԥа рзы,
Азә дысгәыҵасны сирҿыхоит.
Сԝаҵӄьоит ашырҳәа, аха иззы?
Мԝак санылоушәа сгәы сыхоит.

Сыԝны ашәқәа еимԥааны,
Аҵх сазызырԝуа сԝагылоит.
Еҵәа ссирк жәԝанахьтә илбааны,
Сашҭа иштало уа снахҭыгәлоит.

Сыԥсы иаԥшәмоуп уи рацәа,
Иаздырзагәышьом сӄыба-зыба.
Дсацәажәома, мшәан, Анцәа?
Салигома, мшәан, анызба?

Анцәа сицәыԥхашьан сыԥсуа,
Аҵх-ҵәаца ҿымҭзо салагылоуп.
Сыӄам саԥсуараҿ ссасуа,
Аха усгьы мчык сԥынгылоуп.

Ӷхыбжьон, асааҭ хԥа рзы,
Сацәшәоит аҿыхара, саашьаҵәӄьоит.
Сԝаҵӄьоит ашырҳәа, аха иззы?
Сшицәымӷу збоитеи са сашьаҵәӄьа.

Аха усгьы, усгьы сцашт
Асааҭ ахыцқәа сызқәа иныҟәаҵан.
Ашамҭаз уахь џьара сназашт
Сдунеи мра лашарантә ԝеықәцан.

АЖЬЫМЖӘА

Иҿыхтәуп сышықәсқәа ржьымжәа,
Арахь уи иалаҧсоуп акәыхь.
Имаҷым, дадхеит, хынҩажәа.
Ицәырҵуа иалагеит агәыхь.

Иахьа мшаҧуп, мшаҧы, мшаҧы,
Уи бзиа избаҵәҟьо рацәаҩуп.
Саргьы саҧылоит ишаҧу,
Саҧсыуами, нас, суаҩуп.

Сыҩны ҵәыцак шьҭыхны искыр,
Маҷзак сзамҩақәа ҟаҧшьхоит.
Шьоукы уи ангәарҭа, ҳаи, акыр.
Сыхьз еигәыдҵо идырххоит.

Имаҷым, дадхеит, хынҩажәа,
Исыхҭызгахьо сызхоит.
Баша инысхзеи шаҟа ажәа,
Ҿыц зегьы-зегь ҟаҵатәхоит.

Иахьа мшаҧуп, мшаҧуп, мшаҧы,
Анцәа ҳазшаз, акгьы сҭахзам.
Аха уи саҧылоит ишаҧу,
Сааигәа-сигәа азә дахзам.

Иахьа мшаҧуп, мшаҧуп, мшаҧы,
Рбаӷьқәак ҿырҭуеит рика ргыл.

Уи саҧылоит ишаҧу
Саҧсуа ҵасқәа зегь гәынкыл.

Сара исбарҭоуп, схынҩажәа,
Ихҭакны ишамоу мыцхәы агәыхь.
Амшаҧы, сышықәсқәа ржьымжәа,
Сызҿых, иалаҧсаз акәыхь.

АНАПЫЛАҨЫРАҚӘА

Инапылаҩырақәа ибылуеит,
Абӷьыцқәа амца шыркуа мчылоуп.
Абар, ԥҳәызбак лоурак луеит,
Алҩа еишьылза иаԥхьа ихчылоуп.

Аҿы ҭбаацәами иуаҵьаҟ,
Иажәеинраала бзиа иабозаап.
Деибазамкәа, иара агәаҟ,
Изымдырзо деибахазаап.

Инапылаҩырақәа – аҟамчы,
Ашиҭцә-ашиҭцәҳәа ирхырҟьон.
Аха ирхысзеи заҟа мчы,
Шаҟа ирыцәцазеи хәылҟьа-ҿылҟьа.

Анапылаҩырақәа, шәеибоуп,
Шәеибара шәыхьзеит аргама.
Шәызтәу макьана – уи деибгоуп,
Мариала игәыӷрақәа еиқәыбгама?

Амца ашыкьбжьы иазҳауеит,
Ибаргәузеи, шьыри, адагәа.
Игәаҿы ашьҭа аҳауеит,
Адацгьы аунашьҭуеит аҭагәа.

Инапылаҩырақәа былуа,
Дахьтәо уаҟа уи изҭынчроуп.

Дахьҵәуо ԥҳәызбак лоурак уа,
Амца еишьыл амчра лымчроуп.

Убас зегь иашҭаҿ еиқәышьшьуп,
Абӷьыцқәа ирхылҵуеит лҩак еишьылза.
Анапылаҩырақәа зегь шьуп.
Аԥсқәа ҭынчуп… Азәгьы дшьыцуам.

* * *

Уаҵәы аҧша ахьасша дырны
Адәы сықәым схы еиқәсырхап ҳәа.
Сыҧсҭазараҿ ҭынч, сҳаҭырны,
Иахьанза сгәыҭуан са сынхап ҳәа.

Сзеиҧхызуа иарбан ҳамҭоу
Сашҭа сымбартә схарахазар?
Аҧсуа игәаҵаҿ уалс иҳамоу
Ҳхаршҭ хазы-хаз ҳарҭ ҳаихазар?

Уаҵәы аҧша ахьасша здыруа
Лашә наҧшааҧшрак изыҧшыми.
Усс искуама схаҭа изсыруа…
Сымшра нхандаз. Са сымшыми.

Ꙍ-ЄАГАК

Рбаҭь ҟаҧшьк ҟарҟаруа
Шҭа ҧшзак иҭан.
Кәтыкгьы каркаруан
Имаашьакәа шьжьымҭан.

Харантә уа ҟәарҟәаркгьы
Ашьҭыбжь аазон.
Автобус ҟәареаргьы
Мꙍак иқәлан ицон.

Автобус ҧшандаган,
Икылыжәжәа ишьҭан,
Аха Аҟәа зегь ҳнаган
Ҳаргылон шьжьымҭан.

Автобус ҟәареаруа
Мꙍак иқәлан ицон.
Еицәажәон аҿар уа,
Адунеи зегь иахьзон.

Амꙍан уаꙍ нагак.
Ꙍ-еагак кны,
Ҳавтобус ҧшандага
Дҭалт дыццакны.

Рыҩбагьы наган
Кәакьаҿ иргылт.
Уи дуаҩ наган,
Ддыртәарцаз игылт.

Ихылҧарч ду, икьаҿра
Умбартә ихнаҩон.
Ҩ-еагак уа, кәакьаҿ,
Рыгәҭыхақәа рҳәон:

– Ҳабеигои, мшәан, Қача?–
Иҵааит уаҟа руак.
– Камшьышь ҳәа уи Уарча
Димами уак.

Иухашҭма, мшәан, ҵыҧхгьы
Ҳаидкылан ҳимгеи.
Ианеибаба, кыргьы
Иштәаз имыхәлеи.

– Сакыҵәҟьоит уажә ачча,
Ҳааныжьны џьара,
Рыбжьқәа ықәыҩҩуа Уарча
Иныҳәон дара.

– Аиеи, мшәан, ццакырас
Иҳамоузеи, иҳәеи?
Аха усгьы маакырас
Ҳазыҟоуп ҳдунеи.

Автобусаҿ Қача
Ихылҧарч ргәаҧхон.
Иамхакыр ҳәа ачча
Ҩ-еагак ацәшәон…

* * *

Бамба ԥстҳәақәак асы рсуеит,
Зны ҳаргьк сыцатәоуп сара.
Дауаԥшьк сгәылара дыԥсуеит.
Имариаҵәҟьам ус иԥсра,

Аԥстазараз дауаԥшьк дықәԥоит,
Измыргылазеит ахан,
Хьаа дула игәы цәқәырԥоит,
Зегьы ҳзы игәы раз ԥхан.

Саатла имшқәа иԥхьазоит,
Аԥсцәаҳа иеиитарцгьы даҿзам.
Дшыԥсуа идыруеит, аха изоит,
Арахь акымзарак мазам.

Лассы икьатоит ицәашьы,
Нас сышнеиуа – сара стәгьы.
Исхымҵуа исхажьыз схата ашәшьы,
Аха, ихашәҵ, сацәшәом акгьы.

АБРИ САШТА

Абри сашта сзышьтыхуам саҵалан,
Исыман сызтыҵуам агәашә.
Агәы тынчуп уи сыжәоан ду аҵаҟа,
Ахаҿы-раз шылашо гәашәт.

Абри сашта шьтызхрыда даҵалан?
Изтаххода исыцәгьычны игарц?
Исыхьчеит иахьанза хаҵала,
Сшаԥсыуоу цқьа агәра жәгарц.

Иабазом уи бзиа аеырҿыцрақәа,
Ԥсыуа хаарак афоы ахышәшәоит;
Изгәыдтцан иушьша еы-цыркьым,
Амырхәац ԥырцәқәа еилышәшәоит.

Адәы дықәхар аԥсуа даԥсыуамшәа,
Ицәгьоуп, дад, ицәгьоуп ихгара.
Сеыҟасҵом исыуам срыуоушәа,
Макьаназ сыԥшгәышьоит хара.

Абри сашта сзышьтыхуам саҵалан,
Абри сашта са сзы ихьантацәоуп.
Сашта ихьчарцаз хаҵала
Сара сышьтахь иазгыло-дынцәоуп.

АԤСҬАЗАРА – Ҽ-УРОУП

Уԥсҭазара – урееироуп,
Ахаҭагьы уареeироуп,
Аԥсҭазара –хыреeироуп ,
Аԥсҭазара – ԥсыреeироуп.
Гәыреeироуп, гәыреeироуп…
Аԥсҭазара – ҽ-уроуп,
Иулымшаша удырроуп,
Аҽура укәадырроуп,
Иуԥароуп аԥырцә.
Уадырроуп, иудырроуп
Уахгьы-ҽынгьы умыцә.
Аҽура укәадырроуп,
Иулымшаша ууроуп
Аказы умашшуа
Шәақь гәыцәк ушҭаԥшуа…

АДОЛЛАРҚӘА

Адолларқәа ԥхызла иршахуан,
Урҭ зырҭоз рхы-рҿы лашахуан.
Роура акәзар – икьалантархын,
Рцәажәабжь ала – илакартхын.

Адолларқәа зшоз дыҷкәынхын,
Ижәҩақәа ирықәыз чынхын.
Цәаҳәакаҿ ҳґылахын ҳшәазызо,
Шьҭахьҟа ҳзымцо, ԥхьаҟа ҳзымцо.

Адолларқәа зшоз уи – дҟәышхын,
Иара иҿаԥхьа сара сцәышхын,
Зегьы ириҭахуан гәыҭгагак,
Урҭ иреиҳәон жәа-ԥсыршьагак…

Сарґьа жәҩахыр уи днахьысхит,
Уырак саахазшәа ак сыхьхит.
Дашьҭахын хьыз ҷыдак схиҵарц,
Идолларқәа сыкәмалны ихысҵарц.

Азә днасывсхит симбазазшәа,
Зынза иаԥсшәа саԥсазамшәа…
Ашьшьыҳәа схала наҟ снарылҵхит,
Зегь сшырбоз сышьҭа сырзхит,

Адолларқәа ԥхызла иршахуан,
Урҭ зырҭоз рхы-рҿы лашахуан.
Агәылшьап долларқәа сырфахуан,
Афоы ирхылҵуаз схы сыхнахуан…

АБҒАРХЫҚӘТӘИ АԤХӘЫЗБА

Асахьаҭыхсоы Сергеи (Митиа)
Хьиба иԥхыз иазкны

Улабжыш налыкәкәан – ажәоан еишьылра,
Аҿаанахеит сышҟа – сахьыцәоу исҿаҭәарц.
Самоуп, о, самоуп саҵәахны шәшьырак,
Угәы џьбара гәаҟуеит сышәшьыра лашарц.

Улабжыш налыкәкәеит ажәоан еишьылра,
Сышҟа иаазаанза иҵааршәхеит иара.
Мацәыс шкәакәан ак накәшеит сышәшьыра
Иаҿызшәа сгәы иснаҭеит сымшаҭа схәырра.

Уи амацәыс шкәакәа нас ирахәыцхан,
Сыхцәы зегьы ыршло исхаԥеит каҭаҵас.
Сахьымзазеит, сымыш, сануцыз узхәыцха,
Аха назаза сгәаҵа уҭахеит хаҵаҵас.

Саԥсыуа ԥҳәызбан. Сысоблак еимхәыцқәа.
Икеикеиуа ирхыҷҷалон зда сымам Аԥсны.
Арахәыцқәа, арахәыцқәа, ишкәакәоу арахәыцқәа,
Сара сыршьышьуеит сахьышьҭоу сышьны.

Аԥсны иахҭнысҵаз сыоблак еимхәыцқәа
Рхаҭыԥан ахԥатәи абла сзыԥшуеит.

Иснырыуеит уи ахԥатәи абла шсызхәыцуа,
Сахьыцәоу аԥсҭазара амца сыншуеит.

Анышә хьшәашәа исықәу татаз, ма икьакьаз,
Саҕа сҭаирхазаргь макьана ҩеырбоит.
Инасхьысыр амцаԥшь иабылхьоу ужакьа,
Ахызаҵә иазымбаз сыԥсьюра унарбоит.

ИНАЛ

Валентин Коҕониа иҷкәын Инал
ихьзынҩылоуп

Сацәыԥхашьом сгәашә. Аҷараҳәа иаартны
Сашҭа уанҭала, узбеит, сгәазхара.
Уабдугьы дыздыруан, сизааигәан ҵаны,
Аха аамҭа шьҭа ҳаицәнаргылеит хара.

Сгәашә уҭалеит ухала, аҷараҳәа иаартны,
Мышрақә ашьшьыҳәа уҭалеит уара.
Ҳнеидтәалан ҳаиԥырҵит, гәы-ԥсыла ҳаҭәны,
Таиф ҳимбазозшәа дгылан џьара.

Ҳҩыџьагь дҳахәаԥшуан уҷкәын Инал,
Уи ишникыло ҩашьазом аԥсуара ашькыл.
Инал блахшәала, сыҩны аԥсуара инаалт,
Дзырҩуан. Ҳцәажәон ҳарҭ кырза ҳеынкыл.

Уа ҵәыцак шьҭысхуан. Ишьҭухуан уаргьы,
Ибла шаԥшаԥуан дахьгылаз Инал.
Идыруп, ҳаԥсуара ҳныҳәон уеизгьы,
Ҳаиқәлацәазшәа ҳҩыџьагь зегьрыла ҳаинаалт.

Сгәашә уацәыԥхамшьан, суҳәоит, Инал,
Избоит шьҭа аргама уи ушагәаԥхаз.
Издыруеит ушықәло уабацәа ркәал,
Аԥсуара агәашәқәа еснагь иааурҭуаз.

* * *

Ҳөыӷьагь змыжь ҵаулак ҳҭалан
Ҳзасо ԥшьаала уаҟа ҳхылеит.
Сара гәаныла ажәөан салан…
Ҳалаԥш ҟәандақәа еиԥыххылеит.

Машәыршәа знызаҵәык сыԥхьысыр,
Азмыжь сышҭазгьы искуан амца.
Сцәанырра цқьақәа өушәа ибылсыр,
Иҟалом сдунеи мазаҿ сзыргәамҵуа.

Сара бҿаԥхьа исыдым харак,
Сыԥсы сымхны бара ибгозар,
Бара быдаеазә лыԥхарра
Инасылахьшәашәаны ицозар.

Сыжәөа иқәҳаз зны еидарак
Иаҳа-иаҳа ишхьанҭахоугьы,
Бзиа избаз сөызцәа даара
Сашҭа иҭыҵны ишцахьоугьы,

Аԥсҭазараҿ сыуаө-ҿыхоуп,
Маҷ-маҷ аҵааршә ҭызгоит сгәаҵан.
Бааигәа сыҟоуп сеырлахҿыхуа,
Сгәырөа-гәаҟрақәа зегь ԥхьацан.

Азмыжь ҵаула – ҳөыӷьагь ҳгәыӷра –
Икеикеиуеит аҵа ҟәашза.
Быхәрыбӷьыцны ибырӷьеит сыхәра,
Иҳахзызо ҳахьчоит шьха-шзак.

СХӘЫЦРАҚӘА

Ицоит иԥхеибарс схәыцрақәа, ирышьҭалазшәа ар,
Рыцҳароуп макьаназы урҭ рымра ԥшза ҭашәар.
Ираҳахьеит амыткәма, ираҳахьеит Азар,
Ахрашәеи Ахәрашәеи сҿарҳәоит сеилаԥсар.

Сиит сышҵәыуоз сыдгьылаҿ, исымазамкәа гәаӷк,
Гәаӷда адәы сықәуп, исзауазаргь аӷ.
Ҭынч сҵьынҵь саԥырҵырц, сыхшыҩ мыжда қәԥо,
Амшын еиужь иаларшәуп – зыҽкыдҟьан ицәқәырԥо.

Ахаҳәра иқәиааз ҵлоушәа схәыцра зны ихҩаар,
Амахә хҩаақәа нылаҳаԥ ҽнак инеины аҩар.
Аҵанцәа сырхаануп, сизымфеит адауы,
Напы ҵарҵарк сампыҵамшәа, снаскьароуп ус такәы,

Схәыцрақәа зны ихьшәашәоуп, ҽазных иԥхазоуп,
Алакә еиҭазҳәо сымца ахьеиқәу ихаазоуп.
Аԥсны алуқәа еибафоит, рышьҭыбжь цоит хара,
Ахрашәеи Ахәрашәеи срыбжьахеит сара.

* * *

Игәаӷьны сазҵааит сара амш:
– Акыр суԥырхагоума?
Суԥырхагахартә еиԥш
Схагоума?…
Ихзам макьана сыбла аш…
Аҭак снамҭеит сара амш.

Игәаӷьны сазҵааит сара аҵх:
Акыр суԥырхагоума?
Суԥырхагахартә еиԥш
Схагоума?…
Аҵх ҿнамҭит, иҳәалахеит,
Еҵәа мцаԥшьла еилаҳәахеит,

Сазҵааит сыдгьыл игәаӷьны:
– Акыр суԥырхагоума?
Суԥырхагахартә еиԥш
Схагоума?
Аҭак снамҭеит уи иаӷьны,
Аҿаԥхьа исҳәари игәаӷьны.

Амза сазҵааит сыбжьы ҭганы:
– Исаҳә, суԥырхагоума?
Суԥырхагахартә еиԥш
Схагоума?

Сыдгьыл зыхьчо уихьчоит уаргьы
Ухы уахылаҧш – уаҳа акгьы.

Сымши сыҵхи
Сшыхзызоз збон.
Сыдгьыл слахьынҵазы
Иҵьабон.
Сатәамбо Амра
Наҟ еикәшон.
Амза ҧагьаза
Илашон…

Аха исзыхгаҵәҟьом сара абриак–
Еицҿакны исырҭаз зегь аҭак:
– Ухы уаҧырхагоуп, Ауаҩы,
Ухы уаҧырхагоуп -…
Схы саҧырхагазар,
Усҟан сара схагоуп…

АМЫРКЫҴЬЫ

Лаҵас, Анцәа иумҳәан, сқыҷкны.
Лаҵас сҟыууа шҭак сахым.
Снеиқәышла сцеит, сҟалеит скыҷны,
Зегь сҭахызаргь, схы сҭахым.

Ҵхыбжьон санҿыха, амыркыҵьы,
Сцәа иадҷаблан, сагәаҧхон.
Мыркыҵьын сымшгьы зыркыҷыз,
Суалыуашон, сеикәаҧхон.

Ҳаи, суаҩ башахеит рацәа,
Шьҭа исызныҟәгом сыҩнаҭа.
Амыркыҵьы анадысх сцәа,
Аҧсцәаҳа иеиҧшын алакҭа.

Снапсыргәыҵаҿы ирҧханы
Уи ишсылшоз наҟ иансыршә,
Лаҵас иҵәааит агәы ҧжәаны,
Ианнылашәаҵәҟьа сара сышә.

Исықәмақарит: – Смыркыҵьра,
Уагәҭаст, иатәоумбеит схәыҷра:
Макьана иабаҟоу укыҷра, –
Иузыҧшуп уаҧхьаҟа ақыҷкра.

СХЫ СЫХЬУЕИТ

Сгәы сԥырҵны ицагәышьеит мҳаҵьырра,
Иалоуп цәқәырԥак ӕеанҟьо.
Са салахеит аԥсҭҳәа еилачыра,
Исыздыруам цәгьас изуыз, сзыхҟьо.

Хьаак сыцрыхоит сызгаша
Имаҭаԥшьны иара сыхьҳәазоит.
Схы сыхьуеит, амца зҭашәаша,
Адгьыл сзықәгылоу зазоит.

Схы сыхьуеит…Сылахь бшьышьыруеи,
Бнацәкьарақәа схьысыр, иҭгоит.
Ма ианамух, исгәыдҵан сыбшьыруеи,
Бхызаҵә хьымацәазушәа збоит.

БОДЛЕРИ РЕМБОИ

Бодлер деиҳабымзи, деиҵбымзи Рембо,
Аха усгьы ижәымбо, аха усгьы ижәымбо,
Рҩыҵьагь доуҳамчла бзиа еибабон,
Рпоезиа мшынҵас еишьылза ицәқәырԥон.

Ицәанырра ҟьантазын Бодлер. Уи цәашьын,
Рембо иқәыԥшра ӷба аҩы ҵьбара иаршьын.
Рымшқәа еилало, еилыҵуа ицәқәырԥон,
Ауҳәан-сҳәан ԥсҭҳәақәа наҟ-ааҟ ирхаԥон.

Ҽнак урҭ рыбжьара иҭҟьагәышьеит ашәақь,
Аха еиԥырымҵит усгьы, еицырҳәозшәа ашәак.
Аиҳабы – деиҳабын, деиҵбын, нас, аиҵбы,
Иеибаркын апоезиа ашҭаҿ рнапы.

Аҳәанҳәах цәажәара цеит иныбжьаз,
Апоезиа абырфын цаха ҳашьҭоуп иаҳҳарц.
Бодлер деиҳабымзи, деиҵбымзи Рембо,
Аха усгьы ижәымбо, аха усгьы ижәымбо…

* * *

Схьаа сызхымгартә иансызцәырҵуа,
Сгәы еиҵасуа, иҟачҟачоит.
Ҳдыррак сымамкәа, ианысцәызуа,
Аҧсцәаҳа дсыдтәалан дыччоит.

Ихы доушәыжь зыҧсы зхыҵуа,
Баша дрыцҳашьо шәмашшын.
Сыҧсы ҭоумашь ҳәа ухәыцуа,
Сара сахьгьы, сла, умҧшын.

ИАНҾЫХАТӘЫМЫЗ

Ианҿыхатәымыз салҵит ацәа.
Сышьҭоуп исзымдыруа сзеиуоу.
Сара измузац идырны ацәгьа,
Аха исзырҳәоит шьоук ауоу.

Хыхь азә дыҟоуп – исшьо нцәасгьы,
Сыгәра игошәагь сгәы иабоит.
Доуҳауп исыҵоу сара мцасгьы,
Азы сышзаагыло сшабоит.

Снеип ҳәа сгәыҭгәышьоит ааҧнынза
Сыҧхыз-шәҭҟәа азын иканзоит.
Цҟьа санызырҩ, сгәаҵа аҟынза
Ашьхыц рыҧырбжьҟәа назоит.

Сара дсымазам аҿыхаҩ,
Зынза сыҧсҭазараҿ сзаҵәзоуп,
Доуҳа мчуп уахык сзырҿыхаз,
Уи акәа сҭаршәуп… Зегь мазоуп.

СШЫԤЫРУА

Амҩа санылан сышнеиуа
Мчык мҵәыжәҩада
Сарԥырҩеит,
Сытҟәаны сагоит.
Уи амч агәра згоит.
Аҵх еимыггоит.
Аҿыгәҳәа схы
Џьара икыдҟьарашәа збоит.
Исыхьша сгәырҩоит.
Сыԥхызқәа рыхҭырԥашгьы
Абар еиқәаҵәахоит…
Егьсыгым шьҭа, –
Анцәа изааигәоу
Уаҩхоит,
Аха сымч мхакәа,
Сшыԥыруа
Сҭахоит…

АХӘЫҶ ИАШӘА

Англыз бызшәа иҵоит с-Гьедлач:
«Мшәан, шьыжьхьа ишԥашьҭоу? Ланч».

Сыцгәы благәыӷра, сыцгәы – с-кьет,
Амца ананшы, инаскьеит.

Сыцә лахь ҷашьа, сыцә ду – с-оқс,
Амхы иҭалеит, иафоит, оос!

Сыкәты арцына, сыкәты – с-ҳен,
Снапы иаазеит, снапы – с-ҳенд.

Сарбаӷь ԥагьа, сарбаӷь – с-қоқ
Ашьапы ԥиҵәеит Мамсыр Чкок.

Ашкол ахь сцоит – аи гоу ҭу скул, -
Англыз бызшәа слырҵоит Гәыгәыл.

Сҩыза гәакьа са с-френд,
Ҽнак хәсаанк ақашь ифеит.

Иара ихьзуп Кәарсантел,
Агәабзиараз – вери уелл.

Исхаԥхоит амра, сымра – с-сан.
Сцоит аҩныҟа, дыԥшуп сан.

ЗГӘЫ МЦАԤШЬЫЗ

Владимир Ахьиба
игәаларшәара иазкны

I

Исхажьыз аҵх еиқәара ԥхьацан
Уи игага нагылеит саԥхьа.
Сцәа сҭазызеит, аха…схаҵан,
Снахаҵгылт цқьа избарц асахьа.

Снахәаԥшызар: с-Вова, избац,
Имаӄа имҕоуп, еиоцәо изара.
Сгәы сынҭаҳәҳәеит: «Уабази, сабиц,
Узбом сдоуҳашҭа аханазараҿ».

Иара ҿааиҭит: «Зны иушәуҵаз
Ашәы ашәыхра уахьзахьоума?
Убылуа анкьа мцак иуҵаз
Акәицқәа, исаҳәи, иҿыцәаахьоума?»

Аҭак исҭеит с-Хьы Вова гәыраз:
«Сажәа гархны ныхак иамҵоуп.
Угәра згозар, сыгәра угозар,
Еидара дуззак ҳоыцьагь хаҵоуп…»

Нас игага сыцәцеит, ибжьазит,
Исҿанарчит ҭаҭын лоак уаӄа.

Наӄ исхарштуа аиашеи амци
Гәалашәарак сызцәырцт сыргәаӄуа.

II

Сыоны-лаҕырзышаран, сыоны – еиқәыбгаран,
Сашҭа дҭагьежьуа дықәын аосҭаацәа ран.
Дыԥсны дықәагәышьан, дырцәыуон саҳәшьа,
Уи длыцырцәыуон ашәикәагә – лашьа.

Рлабашьақәа ныцакшо абыргцәа сзыԥшын,
Ҿымҭрала идыроынтуан сылабжыш – амшын.
Срыцҳашьо мычҳзак, ражәа ҳәызба хны,
Аҭра иҭарцон сымԥсырцаз уаӄа сгәы ԥжәаны.

Изури, исылшои, саниҭахымха анцәа…
Инеилыц-аилыц идәықәлон, абар, сцьабацәа,
Ус сгәашә дынҭалеит с-Вова-Хьы дласны,
Ицьынцьаҿ иӄоу гәыроеи гәырҕьеи итәны.

Иаразнак дынхаԥалт ихаҳәыршәыраз смардуан,
Ицәыуабжь ҵнажәон иҵаапсыз сыоны аҭуан.
Данылбаа, иҿаԥшуан зегьы шанханы,
Ддышылан днагылеит, даҳԥырц днаскьаны.

Дыԥцацан, деинаалан, иҕәҕәан ижәоахыр…
Игылан, аӄәардәқәа, ирхиан ауасхыр.
– Дад, уааины унатәа, – рҳәеит, – ицәнымхо сҭахцәак,
Аха избеит иара урҭ шигәамԥхаз рацәак.

Сҵеџь ҭбаа ахагыла дныҟәтәеит, дҭаҧшуа,
Сгәырҩа схашҭны сгылоуп сара сеилашуа.
Ҭоурыхла ижәижәыхуп, дҭаҳар ҳәа сшәоит,
Хәыцрак дышьҭнахуеит, абар, деикәашәоит.

Еимаа ҟаҧшьқәак сышьоуп, ҳәсақәак урҭ ирбоит,
Иаҳәшьа диџьабом ҳәа аҭызшәа садыргоит.
Аҵеџь ахагылахьтә с-Вова ишьаҵа
Сеимаа аҵкьыҿышьа еиҧшуп зынза.

Ашьац-лабжыш сашҭаҿ убас иқашәқашәон,
Сыццакуа снылаҧалт, ак ихьырҳәа сшәон…

Игәасҭеит: лабжышла ибла агәқәа ҭәын,
Игәасҭеит, игәасҭеит: идунеи ссир сатәын.

Дысмацәажәеит, иџьыбахь инапы наирххеит.
Ҿысымҭит, аха усгьы сыҳәҳәаҵәҟьарц сҭаххеит, –
Ҧарақәак сиҭеит уа еилаџьгәаны,
Насгьы жәахьанҭак сеиҳәеит дықәны.

Хымш Вова сашҭаҿ дџәыуон, дџьабон,
Дықәтәан сҵеџь ахагыла, уи дҭаҳар ҳәа сшәон.
Ах, с-Вова Хьиба, ишаз омашәа,
Угәнаҳа рызгома иззымкыз угәшәа?

III

Аамҭа ҧарда еимамҳаит,
Сгәы хьшәашәан, нас ишит.

Аҟәа-енак ҳаиҿаҳаит,
Ҳҩыџьагь ҳнеиҿаҧшит.

Иҳахәаҧшуаз ирбарҭан:
Ҳдоуҳа алыра хжәан.
Аҧара мыжда, аҧара,
Аҧара мыжда – нцәан.

Изнапык мацәысхан,
Изџьыбак инҭаст.
- Иумгар, – иҳәеит, – исымхны, –
Адамра хыла уаст.

Абар, ҩажәа мааҭ сиҭеит,
Сшааиуаз сара азәы.
Жәа-мааҭк утәуп исымҭан,
Сугәаларшәа уаҵәы…

Ҳазшаз Анцәа, уабаҟоу?
Вова, згәы амцаҧшь ҭаз,
Жәа-мааҭк сиҭеит Аҟәа,
Жәа-мааҭк – изҳәо ауаз.

IV

Жәаҩаҩык азҕабцәа,
Азҕабцәа – мзанрақәа.
Азҕабцәа – аамзашәақәа
Еиҩаҳаҳа рзарақәа
Вова иҧсы иацкәашоит.

Жәаҩаҩык азӷабцәа,
Азӷабцәа аамзашәақәа
Иҳалымшаша ҳалдыршоит,
Иҳалдыршоит, иҳалдыршоит.

АМАШӘЫР

Аҵла салҟьан
Хланҵы сышнеиуаз,
Сзынҟьаз амахә
Амч мхеит.
Уи санамҟьа,
Нас санкыдҟьа,
Даҽа
Махәык сеиқәнархеит.
Мҵәышәҵас уа
Скакәхеит …
Сара исхарам –
Ауаҷьаҟаҿ
Амца еиқәысҵон,
Ҳаҭыр зқәысҵоз
Убри амца
Абыз ҭнахит,
Амца скит.
Асы сҽыласыжьт,
Сымблит.
Зсаса еиқәаҵәаз
Лаҧшь дук сыцҳаит,
Уи аапкымызт,
Гәырда
Уахь сеиқәхеит.
Шьапҿаршә сзырун,

Ҭыԥкаҿ скаҳан,
Сҩатҵӄьеит,
Смыҳәҳәазеит.
Ауҳәан-сҳәанқәа.
Рзиас сырсын,
Шьҭахьӄа
Схьамԥшит, –
Иҭабеит

АХАРШӘ

Сыԥсыр – шәшьырароуп, кашырроуп.
Сгәаҿы анышә гәза ашәа аҳәап.
Сыԥсырцаз гәыла сеилашыроуп,
Сшыра сыдгьыл иазынхап.

Избоит еижьаганы сзыргәаӄуа,
Аҳәҳәага схыргоит маза иччо.
Акгьы сызцәыргом еиқәырчаӄәан,
Исԥырҵуеит наӄ зегьы сырџьо.

Харак сыдым мрак сзыԥхозар,
Ма мцак лашозар уа џьара.
Исхаразам сымч хәыҷ мхозар,
Шәаӄәымҵуазар сырџьара.

Аԥсҭазараҿ ашәы сшәушәа
Сымҩасны сцап ҳәа сгәы иҭазам.
Сашҭа сахзам ус, слашәушәа,
Ахылаԥшрагь мариазам.

Акгьы ҭазымгалт ҭагалан,
Шьоукы рзы сынхом, сыхҵәом.
Ахызаҵә сгәы ишалац иалан
Адәы санықәха – акгьы сҭынхом.

Ҿыстҭыр, сыбжьы заҳауада?
Иаазыртуада сара сгәашә?
Чарак аҿы стәоуп сҭынхадан –
Исцәызит исшәашаз ахаршә.

МШАԤЫ КӘТАҔЬЦАС ДШӘЫЗШӘА

Мшыԥы кәтаҕь шәыгала дшәызшәа
Ԥҳәыск лхы-лҿы ҟаԥшьын.
Ллымҳаҿы, даҕьушәа,
Амобилка лкын.
Хаҵа ҩардаҷк даара
Дашьын шьыжьнаҵы.
Ацәа-хаа еидаран
Изыҟәҳаз азәы,
Ихәдабжь гон хыр-хырҳәа,
Дцәыҵаччон ҭыԥҳак.
Ҽазәых лсаса еихылҳәон
Ирызгом ҳәа сҳаҟ.
Ҷкәына ҟәыԥшзак дкәаҕза
Ҭаҭынк иҿакын.
Зынза, мшаԥы кәтаҕьцас,
Аԥҳәыс лхы-лҿы ҟаԥшьын.
Аҟәа ицон автобус,
Аԥсыз еиԥш ауаа еиҟәтәан.
Аныҟәцаҩы ҭабупаз
Аус иуам шьжьымҭан.
Мшаԥ шәыгала дшәызшәа
Аԥҳәыс лхы-лҿы ҟаԥшьын.
Амобилка лкын даҕьызшәа,
Ацәажәара даҿын:
– Еи, с-Дыжә ухьахьоума? –
Лхаҵа дизҵаауеит.

– Скәытқәа кыр руҭахьоума?
Сара уаҵәы саауеит.
Иухоумырштҭын сҟызқәа,
Скәатақәагь – убас.
Акы ықәҳан иҟоуп сызқәа…
Акраҿаҵа сла Барс…
…Апҳәыс лыбжьы еиҵыхны
Лыгәҭыха дуқәа лҳәон.
Лмобилка агәы ҭыҵны
Ицон, ипҳашьон…

* * *

Уа азәгьы дыҟамызт, кашырран,
Исыршьшьон суаҵьаҟ азы амҿы.
Сгәысеанзамкәа исцәызт сыхдырра,
Снатәеит уаҟа сеизҟәыҿы.

Џьанаҭ гәашә дук сҭалт иаразнак, -
Ашьац шьамхнынза иқашәқашәон.
Сгәы ҭәит адунеи зегь азна,
Ажәҩан сыԥсы лаша азцон.

Аԥсҭазаара збон – иҷынҷан,
Иара сыдгьылгьы хәыҷын.
Ах, убас сара исызҭынчран,
Сызгоз исыхан даеа мчын.

Аха сахәуан саркьа ԥеыхак,
Маҷ-маҷ сыхдыррагьы хынҳәуан.
Анаџьалбеит, уа санҿыха,
Сеиха кны ахаҳәраҿы сышьҭан.

АԤСҬАЗАРА – ҴӘА ҞАԤШЬЫМ

Аԥсҭазара – ҵәа ҟаԥшьым, ма мандаринам…
Илфоз лымамызт Цветаева Марина.
Дигәаԥхозшәа дыҟан Борис Пастернак,
Ихааза иҟаиҵон лысаламқәа рҭак…

Аха мааҭк лимырԥсахт иара игәаӷьны,
Ифилософиатә мшын ду дагон агәахьы.

Аԥсҭазара – ҵәа ҟаԥшьым, ма мандаринам
Леизҳамҭа шԥаԥшзаз Цветаева Марина.
Лажәымҭа шԥацәгьаз. Имлаҟәитеи махәҭак…
Пастернак иҟаиҵон лысаламқәа рҭак,

Аха мааҭк лимырԥсахт иара игәаӷьны,
Ифилософиатә мшын ду дагон агәахьы.

Марина илмыхәеит Европагь, Парижгьы,
Париж ауп, Париж ауп лыҷкәын дахьылжгьы.
Дылгәаԥхозма? Дигәаԥхозма Борис Пастернак?
Философиатә хәыцрала илиҭон аҭак…

Аԥсҭазара аҵәа ҟаԥшь шьҭаҵәҟьа икашәон
Аҵаа зысхьаз амандаринагь канзон.

Иҩначын аҭаҭын-лҩа Марина луаҭах.
«Исызәзәоит, – лҳәеит лара, – асаан, ачанах».
Саанзәзәаҩыс Марина дрымгеит, иԥхашьеит,
Уи лыхьз адунеиаҿ акалашәа иршьеит.

Аԥсҭазара – ҵәаҟаԥшьым, мандариназам уи,
Аԥсҭазара – ԥсҭазароуп, уаҳа изакәи?

Пастернак иҳәарызу: «Уаҵә ԥшзала ибзырша?…»
Иӷәӷәан, дымлакуазаргь, Марина лхыԥша.
Иссирын уи лшаха, иаҵан мазак.
Иҟанаҵон афилософиатә хәыцрақәа рҭак.

Аԥсҭазара – ҵәаҟаԥшьым, ма мандаринам…
Пастернак аҵәа ҟаԥшь лимҭеит Марина.

* * *

Афымца лашара ԥсуазар, иԥсааит…
Шәаргьы шәымсааит, саргьы сымсааит
Аҵх лашьца салатәан ҭынч ишсыршо,
Фымца лашароушәа сгәы рыцҳа лашо.

АХАҲӘ ШКӘАКӘА

Сшықәнаҵаз гәасҭеит аԥсҭазаара ақьышә,
Иҵалоит сашҭаҿ ахаҳә шкәакәа анышә.
Ҵла дук амҵан шықәсыла ишьҭоуп.
Снеины ашьшьыҳәа сныкәтәарц сгәы иҭоуп.

Макьаназ сахызаарц сҭахыҵәҟьам сыԥны,
Аха иҿажәкит суалыр, иҭабеит уи аԥы.
Ибла ҭраа ԥсцәаҳак сгәарԥахь дыԥшуеит,
Ԥҳәыс цәыггарак акаҳуа даԥшуеит.

Афымца ыцәеит, мап, уи ыҟам са сзы.
Цәашьы шәазызак асыркгәышьеит схазы.
Арахь сыгәҭыха фымцаны ибылуеит.
Аҵх лашә иалхны схала аилаҵь зуеит.

Сыҟоуп… Сыҟоуп… Ҿымҭроуп – уаҳа акгьы,
Алашьцараҿ ихаҿсахьа збом сара азәгьы.
– Ахаҳә шкәакәа, уҵамлан, суҳәоит, анышә,
Ианамух, иаркы наҟ уенадҵан, са сышә.

АСАБАҨ

Даҽакала иҟаз, уаанза даҽакала,
Дангәаҟза иихәашаз иман агәала.
Малк измырҳаит уи ҽыла, ҽадала,
Иаҧсуара аҧхыз хаа дзалымҵуа далан.

Даҽакала иҟаз, зыҩны даҽакала,
Икәадырчаҧа ицәырҕьычт. Дыҟоуп ҽыкәбалла.
Даҽакала иҟаз, дҟалеит даҽакала,
Адәы дықәуп уажәы ҳәаса кәамҧа какалла.

Еснагь иара дҭынчын, аха далҵит уажә ацәа,
Рышьҭа дхыҧшыло дгылоуп ахацәа.
Дрышьҭалом дыҩны, ихчылоуп асаба,
Уи тәаанза дызҭынчхар, иара изын исабаҧуп.

* * *

Амшын цәқәырҧа баша салан…
Аҧсҭазашьа ҿыц исҵоит.
Уи амҵәыжәҩақәа еидыҧсалан,
Иҧыруеит ҳәыҳәҵас, иццакзоит.

Са сеиҧш зықәра амардуан шьҭыҵуа,
Дыбзамыҟәхар – ҿаасҭароуп.
Згәаҵа аҟынтәи здоуҳамч ҭыҵуа
Изыҳәан иҟоу уасҭароуп.

Сышьҭахь са сызжуа дҟаларцаз,
Саҧыршәом сашҭа, уи сахуп.
Наҧшыхақә хаарак сыҵаларцаз
Аҽшьраҵәҟьа ҩнуҵҟала саҿуп.

СЫМЦА

Сазыҟам ҧыхьеиҧш схәыштәаара амца,
Сыгәра азымго исҿаҧшуеит.
Сыҧстазара – ажьх кҿаршә жьаҟца
Ацҟәа сыларҧан сакуеит.

Среиуоу џьысшьоит гәыла имшәо,
Џьабааи ҧхзашеи усс изкым.
Аха сеиҧшуп амаҭ, ахы зҩымшәо,
Гәырҩашәк сызцәырҵуеит сыззыҧшым.

Ажәа џьбара аҵааршә шьашьалҟәа
Срыгәҭылахан, царҭак збом.
Рхы иҟәыршәны аҳәса ршьалҟәа,
Агәарабжьараҿ ееик рызбом.

Рыбла ҵырхәны иҧшуеит хацәак,
Џьара ҵәыцак шыску рбар.
Рыбыз-шаха иаҳәоузеи, мцацәа,
Гәаҟроуп ражәа-змах мҭабар.

Анаџьалбеит, иац ажра иҭыргоз,
Арыжәтә иарчалахьаз збызшәа,
Ах, дыжәбондаз шаҟа дгәырҕьоз,
Ирххо ианырҳәоз са сҭызшәа.

Сҭигаз џьушьап аҵла гәаҩа,
Зегь ибарҭоушәа ихаҭа,
Ачынуаҩ ҧагьа инацәа рҩаҩа,
Дмаҟаруа, исыҟәикит иаҭа.

Сгәы рызҭаҵәҟьам сусгьы-сҳәысгьы,
Сымшҟәа срыма ус ицоит.
Нбанк ззымдыруа аполитик-ҧҳәыскгьы,
Амҩан сара ахшыҩ слырҵоит.

Урыцҳасшьоит, схәыштәаара амца,
Саамҭа ааизеит, сыццакуеит.
Санымҩаслак, ажьх кҿаршә жьаҟца
Ацҟәа уларҧсны уакуеит.

СРАСА ЏЛАҚӘА

Сраса џлақәа ирызхымгеит аибашьра агәырҩа.
Уртҭ зацәымцеит ҳаҕа мыжда иҳалаицаз азҩа.
Сашҭаҿы рымахәқәа ҳаракны иркын.
Рышәшьыра снылцатәан акы зҩырц сҭахын.

Сраса џла рыцҳақәа, иажәзеит дара шьҭа
Снеит саргьы сықәрахь, срыцажәит схаҭа.
Рымцан ҳбыргцәа еицәажәалон ҭынч-ҭынч,
Ргәы иартәомызт, иазхәыцуан иаԥеиԥшхаша рҵьынҵь.

Сраса џлақәа ирынпыҟҟала ишырныз ахқәа,
Рымахәқәа хьыдышьшь, ишрықәнауаз ақәа,
Рышьҭыбжь гагәышьон, аҿеҩ-сеҩҳәа ихжәон,
Убасҟангьы ак сыхьыр ҳәа, дара агәаҟқәа, шәон.

Сраса џла дауаԥшьқәа, снапала шьҭа шәысшьуеит,
Ицәылцатәан ашьшьыҳәа шьоук ргәы ршьышьуеит.
Аҕа даҟәымцзо уртҭ реихсра даҿын,
Схаҭа сакәзар, ишакәхалак, хык сагар сҭахын.

Сраса џлақәа ирызхымгеит аибашьра агәырҩа.
Уртҭ зацәымцеит ҳаҕа мыжда иҳалаицаз азҩа.
Абар, сашҭаҿы снапала сраса џлақәа сшьуеит.
Шьоук цәылцаччо, ԥшьаала рыгәқәа ршьышьуеит.

ИААРЛАФШӘА

Срыдхалацәаз аҟәыди ачеи,
Аха усгьы исҳәоит «ҳаи-чеи».
Уа сгәылацәа, ишьҭышәх шәеиха,
Мшыԥха шәыманаҵ, шәнеиха,

Ашьҭыбжь гоит сеиха «ҷеҩ-ҷеҩ»,
Сык леиаанза умҿы рҷҷеи.
Шәашҭа-гәара шәынҭаԥши,
Иҿымхкәа инымхааит ҟәыди ԥши…

Срыдхалацәеит аҟәыди ачеи,
Излагода сыԥш? Саашьоит, аиеи.
Арахь акыркыр сыччоит,
Каҳуала сгәылацәа сдырчоит.

* * *

Ибылхьоу ҵәымӷцас ихәом
Аҭыԥҳа лаша лымҳаб.
Лыхьзгьы мҳәакәа зык ҳахәом,
Аха шьҭа имыцхәуп уи л-«мап».

Дахзызаацәоит лара акәиц
Лгәаҵа иҭаршәу иԥшзаза.
Дазызырҩуама лсааҭ ахыц?
Иара иазбоит ллахьынҵа.

Ҵәымыӷк амцаҿ ибылуеит
Агәараҿ иалан иара даанк.
Аԥсуа ҭыԥҳа абысҭа луеит,
Асас дахь харантәи даан.

Иблыз аҵәымыӷ, наҟ ухәа,
Уара удагь ҳхы еиқәҳархоит.
Сыԥшза, иаамҭоуп ббысҭа хәа…
Сас дахьк иԥсҭазара базхоит.

* * *

Бара ибхаразам,
Саргьы исхаразам,
Бсыдҵәыуало
Ажәақәак сабҳәеит…
Убысҟан анцәа иҿаԥхьа
Аԥсра саҳәеит…
Ҵәаҟьаҵас
Ԥсҭазаарак
Сыдыбцәылеит…
Бдунеи лабжыш
Қәаршҩушәа
Сцәылеит.
Сдунеи лабжыш
Бара бзы
Атҟьап хылеит.
Сгәы мчыдан,
Сыхшыҩ – ҟәышмызт,
Бынсыжьт.
Сцеит сыбԥырҟьан…
Бара – бнасыԥдоуп,
Сара – сзаҵәуп,
Ҳацҳа абӷа шшара
Ԥҵәоуп,
Шьҭа ҳзеиԥылом
Уи ҳақәсны.
Ҳҩыџьагь ҳаиҿаԥшуеит
Ҳақәрақәа ҳаԥысны.

САҴӘЦА ЗЫЛА ИРҬӘНЫ

Ажьырныҳәаз, ҩыла акәымкәа,
Саҵәца зыла ирҭәны,
Ишызжәуа, азәгьы сақәимккәа,
Исныҳәоит сара Аԥсны.
Исныҳәоит Ԥсоу азиас,
Исныҳәоит сара Бзыԥ.
Савсыр Хыԥсҭа азиас,
Сыԥсы шҭоу сыԥсып.
Уныҳәаз, Гәымсҭа азиас,
Шьала укәабоуп.
Уцом ус баша униас.
Уцқьара – цқьароуп.
Усныҳәоит Кәыдры ԥагьа,
Уагымхан Баҕлан.
Улеишәа урцәгьон анкьа,
Анхаҩы уиаҕан.
Усныҳәоит, Егры азиас,
Саҵәца еилашзоит.
Исоуҳәои жәабжь бзиас?
Сышхәыцуа исыршоит.
Усныҳәоит, Аалзга азиас,
Усныҳәоит сара, Дәаб.
Усныҳәоит, Дҕамшь ахеивыс,
Зны ухагара еиқәтәап.
Усныҳәоит, Бзана, сҟәыбҷа,

Сзыхзызаҵәҟьо сара,
Сҿы еихазымкуа са сқыҭаҿ,
Исзымбо сгәазхара.
…Ажьырныҳәаз, ҩыла акәымкәа,
Саҵәца зыла ирҭәны,
Азәгьы, азәгьы сақәимккәа
Изжәуеит инҭыркәкәаны.

СЫГӘЖӘАЖӘА ЦӘАЖӘАРА

Сыгәжәажәа цәажәара иаҭах:
Ҩ-хыртҟәацк ақәшәеит са суаҭах, –
Сыҭзамцқәа ирылҟьеит ирбганы…
Анцәа! Ҳаанхеит ҳаибганы.

Сыгәжәажәа цәажәара иаҭах:
Еимырҵәеит сгәылацәа суаҭах.
Спаркет ықәхны уаткак ршын.
Скьаҿ заҵә уа џьара иахшьын.

Сдыршит, сдыршит, сдыршит, сдыршит,
Аха џьаргьы смашшит, смашшит.

Сыгәжәажәа цәажәара иаҭах:
Саҕа дрызҿамҳәазаргь деиқәҧах,
Уи дзызымкит, наҟ деихеит,
Зыкәыр иҩн-ҵысҭрагьы еиқәхеит.

Сыгәжәажәа цәажәара иаҭах:
Ицҟьоуп сыламыс, суаҭах,
Ифырхацәоуп зегь шьҭахьла,
Исҭахуп сфырхаҵахарц ҧхьала

Сдыршит, сдыршит, сдыршит, сдыршит,
Аха џьаргьы смашшит, смашшит.

АБЖЬЫ

Бжьык гоит…
Ҟәраанк ыҵҧрааны ицоит.
Гәаныла исҳәоит:
Ицааит,
Ицазааит.
Бжьык гоит:
– Аҳәыҳә сҿаҧырны
Ицоит…
Гәаныла исҳәоит:
Ицааит,
Ицазааит.
Бжьык гоит:
Сашҭаҿ
Адырганҵыхәа
Зқәыршәшәоит –
Изқәыршәшәааит,
Изқәыршәшәааит.
Абжьы гоит:
Абгыз
Сашҭаҿ иҳәҳәоит.
Гәаныла исҳәоит:
Иҳәҳәозар, иҳәҳәааит.
Бжьык гоит:
– Уара гәаҟ,

Уржьоит, уржьазоит,
Аҭак ҟасҵоит:
– Сызжьо сижьазааит,
Аха схаҭа
Дансамхажьа азәы,
Сгәыхәтәаҟынза
О, анцәа,
Сымназааит!

* * *

Аҧсуа игәы зызҭам,
Ҧсышәала ицәажәо,
Иихҳәо зегь башоуп…
Аҧсуа игәы зызҭам
Иҿыҵшәо иажәа
Гәыжьжьагоуп.
Аҧсуа игәы зызҭам
Иара итәала диашоуп,
Аха аҵьынҵь уи даҧсам,
Дуаҩ башоуп, иҧхзашагьы башоуп…
Аҧсуа игәы зызҭам
Ирацәоуп дзеиҿырбаша.
Аҧсуа игәы зызҭо иоуп
Ахызаҵә зызо извысуа,
Адунеи мшын ду ацәҟәырҧа
Дамхәаҿыкәа ирсуа.

СЫԤСЫ ШӘТӘЫМ

Исԥырҵит, исцәыбналт
Схы сазынхеит,
Цәаҳәакгьы сцәыблагәын.
Уигьы рххатәхеит.

Уабаҟоу? Ушԥаҟоу?
Иҵаауада игәаӷьны.
Мшәан, салоума Аҟәа
Сымшьҭа цәгьаны?

Сзыԥсыр, исыхцәажәап.
Маза еилацәҟәуа.
Исызымҭоз ажәа,
Акы рҳәашам сларҟәуа.

Схы мыжда – мҟәыбан,
Агәаӷьқәа ҭышәшәоит.
Сцамҭаз шьоук скәыба
Ашьҭыхра иацәшәоит.

Схы мыжда мҟәыбан,
Сгәы раз хәыҷ шәтәуп,
Сыԥсы лаша, – скәыба
Шарԥхо наҟ сыжтәуп.

Аха сыԥсы лаша,
Сыԥсы лас,
Шәаргьы ишәтәым,
Схаҭагьы истәым…

СЫԥСҬАЗАРА АԥСЫԥШЬҬЫБЖЬ

Шьҭа ҳаиԥымлароуп араӷәаҟьа,
Сызкылыԥшра мыцхәцәахеит.
Сацәыԥхашьоит, сымш, ббараӷәаҟьа
Ауҳәансҳәанқәа рацәахеит.

Исҭахым скылԥшырц агәыр аӷа.
Рахәыцк аӷыздарц сҭахзам.
Аха усгьы џьара сгәаӷа
Кылӷәоуп, агәырӷьараз ишам.

Баҟәыӷ, сызкылыԥшра, са сбыҳәоит,
Баҟәыӷ, азызырҩра сыбжьы.
Сыԥсҭазара аԥсыԥшьҭыбжь быҭәҳәоит,
Сара сангылаӷәаҟьо шьыжьы.

Бсызкылымԥшын Аҟәа ҿхышәкаҿ,
Бeырдагә, сыбжьы быбмырҳан.
Быехырӷәуара қьып-шәыпра,
Саназхәыцуаз са сгазан.

Сшыра иарцәом схәышҭаара амца,
Гәырҩак ахылӷуеит сгәы абжьы.
Идыруп, аӷх дазшоуп ахаӷа,
Наҟ, схы соужьла шьыжьы.

* * *

Ацгәы сшьамхы иқәтәоуп.
Сахьцалакь сшьапы иашьклаҳәуеит.
Амла иасыркыма? Мап.
Сара амла сакуама? Мап џьушьҭ.

Ижәны сыҟоума?
Иҟалап ижәны сыҟазар.
Сгәы ԥжәаны сыҟоума?
Иҟалап сгәы ԥжәаны
Сыҟазар…
Ацгәы сшьамхы иқәтәоуп…
Сымца еиқәума? Еиқәуп.
Сзаӷәума? Аиеи, нас, сзаӷәзоуп.
Гәырҩала сҭәума?
Аиеи, нас, аиеи.
Акыр сҭахума?
Акымзаракгьы!
Анцәа иныс
Издыруеит,
Иаанхоит
Са сҭәык
Уеизгьы.

АНЦӘЕИ АҦСЦӘАҲАИ

Зхы ргәаҟуа, ҷышә-мышәқәак зыҩуа,
Урыцҳаха умгылан, суҳәоит, зымҩа.
Уҿапхьа ишьҭоузеи, сашьа, шаҟа мҩа,
Угәыӷла, уҽоумҭан зынза агәырҩа.

Уҽацәыхьчала наҟ аҳәанҳәахқәа рызҩа,
Ирдыруеит ушшьынкам, аха усгьы уҽыхҩа.
Ҽнак уҟәаҵьал ҭацә иахамшәарц ахҩа,
Уеаҭ наҟ, уатәыз адунеи ду агәырҩа.

Ҷышә-мышәқәак зыҩуа, насыҧла угәы ҭәыз,
Самеигза ҳамҭас иусҭоит аҽыз.
Сышгәыӷуаз сахьымзеит, исымҳәеит иҳәатәыз,
Аха усгьы азәы схы исымҭеит тәыс.

Ҳзымҵысуа ҵаак ҳакуп, ҳазқәыршәшәап,
Иҟалазеи, ҵаак азыҳәан ҳамшәап,
Избоит сара аргама аҧсцәаҳа изҩа,
Зхы зыргәаҟуа аҧсцәаҳа - аҭоурых агәырҩа.

Ҭыҧ ҧшзак самоуп сара сҭаҳәҳәаны,
Ҵәыцак шьҭырхуеит ажәак сызҳәаны.
Умыхәмарын сыҧсцәаҳа, хәыҷык схьанҭацәоуп,
Сынцәахә иҿапхьа унцәам-уеиқәаҵәоуп.

* * *

Аблақәа ирхылҵуеит амца,
Шьыжьшәаҧшь иахылҵуеит ашәа.
Алабжышқәа – иҭаҭәо сгәаҵа,
Шарҧазтәи азаза гәашәҭа.

Қаламышьуп аҵх еиқәара,
Лахьеиқәрала иҭәуп сгәыӷра.
Абжьы шгац игоит акәара, –
Ааҧнуп изтәыҵәҟьоу сара схәыцра.

Слахьынҵа, уара умышьҭацәгьан,
Шәҭы ҧшзак шьхыцҵас узахаҧри?
Мшәан, иабацеи, избомеи ахацәа?
Дахаанхама ҳцьынць заҵә амри?

Уаанзатәи сыҧхызқәа рышьҭа
Мырҩашьакәа ирхыларыда?
Ӷбам сара сзықәтәоу, инышьуп,
Ажәҩа шысҟьо иаазырҳәрыда?

Издыруа дыҟоума иҳацәнымхо?
Издыруа дыҟоумашь ҳазҭииша?
Ҳцома иаҳа-иаҳа ҳаиҭымхо,
Ҳрыцилома ҿыц ииша?

* * *

Икәеикәеиуеит сыԥсҭазаара ҵәыцоушәа,
Снапы иахьаку уи сҿаҷҷоит.
Иҭаҭәоу аҩы ԥхеи-ԥхеи нымҵәоушәа,
Игызмалза исыхәаԥшуа иччоит.

Касышк ахоуп сыдгьыл ҭацоушәа,
Иаҭахушәа зегьы иргәаԥхарц.
Сыблаӷьоит еидара дук саҵоушәа,
Сахгәаӷуеит цәгьак мбакәа сҭахарц.

* * *

Уи сашҭа дынҭалан, дциӷә-циӷәуа,
Днасыдгылт сыҩн агәҭа сыштәаз,
– Уӷазма? – дсазҵааит, – иац Аӷәа?
– Сыӷан, – сҳәеит, – саҿын сызмаҭәаз.
–Уҳәа-сҳәанны исаҳаит уа иужәуан ҳәа.
–Аиеи,– сҳәеит,– аиеи, сҳәеит,– изжәуан.
– Исарҳәеит уқлаԥадқәагьы ԥжәан ҳәа,
– Аиеи, нас, аиеи нас, иԥжәан.
– Аҳ шьапыла дахьцогьы узцама?
– Аиеи, уара, аиеи уара, сцеит.
– Уажә узҿузеи, ӷәрышьк узырҳама?
Узеиԥшроу умбазои, уцыкәкәеит…
– Қьаадқәак сырххоит, иуаҳама?…
Сычҳара лабжышны еизыкәкәеит.
–Уара, – иҳәеит, – ушрыцҳау удыруоу?
– Издыруеит, – сҳәеит, – сышрыцҳау сара.
– Уара гәыла уаԥсыуоу уагыруоу?
– Сшаԥсыуоу,– сҳәеит, – сцароуп хара.
– Иудыруоу шаӷа сара сбеиоу?
Анышә иҵыҵны исԥылоит амал.
– Сзыхьчо ҳәа азә дыӷам исеиуоу,
Сҕаруп, исзыхҵа шьҭа асыкәмал.
– Абраӷа утәаз убҕа ырхәан.
Уқьаадқәа урҿыз, ирххала.
– Уа уиашоуп, урҭ сара исыхәом,
Сшыӷац сыӷоуп. Ушынхац унхала.
Ах, сыуа, уарамыжда, сыуа,

Сшаԥсуоу сафоит анышә.
Ирацәаҩуп срызгәамҭакәа исывсуа,
Исзасуа инцәыҵакны атрышә…
Ашҭа дҭыҵт уи дциҟә-циҟәуа,
Цәаҳәақәак схы иҭымҵуа иҭан.
Сыҟан, сҟалоит сара Аҟәа,
Издыруеит саԥсуара аԥан.

АНЫҲӘАҾА

Ажәеинраала сныҳәоит сара ҵәыцак нкылан,
Рыбла ҭраа исыхәаԥшуеит слақәа.
Сымца ашьҭыбжь гоит, исҳәо зегь гәынкылан,
Схәыцрақәа сыркзеит, дад, сеимлагәа.

Ажәеинраала сныҳәоит сара ҵәыцак нкылан,
Аганахь шәгылан шәысхыччала ӡәырҩы.
Ажәеинраала сныҳәоит, саԥсуара гәынкылан, –
Сашҭа ду иахаанхо ауаҩы.

* * *

Саамҭадахан, схы сазгәааит.
Сыԥсы снаршьароуп сықәра шьҭа.
Аамҭа, аамҭа, аамҭа ааит,
Аха мчык сагеит иаҭа.

Сашҭа шԥаҟоу, шәахәаԥш, шьыри,
Ицоит ахш-цәа ахьыкәкәа.
Сџьанаҭ ԥхызқәа ҭалеит хшьырак,
Ибӷалоит ирхьызасо ақәа.

Иԥшзоуп сызхықәгылоу атыша,
Аҵан исеиеырбоит маҭаԥшьк.
Зҿы асыркыша, зҿы асыртыша,
Здырырц ианысҟьоит схы арагәаԥшь.

ИШӘҬИУА – ҲАҬИУЕИТ

Аԥсны аибашьра аццышә иалҵны ианышәҭуа,
Уи дарбан иҭазцало аҳаԥы лашьца аҿышәҭа?
Ихы ҳҿакны ҳаӷа данаҳҿашәышәуа,
Мазала ҳабжьара дыҟоума ишәиуа.
Закәызеи ишәҭиуа, ишәҭиуа, ишәҭиуа,
Аԥсны аибашьра аццышә иалҵны ианышәҭуа?

Аԥсуа нхаҩы ачын уаа рҳәатәы хеимҵои,
Ауал иқәзар, ижә заҵә ашаха ахеимҵои,
Иманы ддәықәымлои уи ирласны иҭирцаз,
Имцахә змырцәо аҵеицәа иашҭаҿ иирцаз.
Ирацәоуп анхаҩы дызнызбо, иишәиуа.
Дартәом, даргылом шәарҭ ишәҭиуа, ишәҭиуа.

Аԥсны – анхаҩ ижә заҵә – ашаха ахаршәны,
Иасны иазырҳәоит акаҩҳәа уажә ашәа.
Рхырҿқәа рхаччоит Аԥсны мшаҭа еимызҵәо.
Архнышьна рҭирцаз агәҭаҵәҟьа еиҩызҵәо.
Ишәҭиуа – шәаҭиуеит, ҳаҭиуеит – ишәҭиуа,
Мазала ҳабжьара дыҟоума ишәиуа?

Дгьыл ҿаҵак ҳцәызгаз, ирхынҳәран дыҟам.
Хан чаԥак ҳцәызгаз ирхынҳәран дыҟам.
Знык уашҭа иҭалаз, знык уҩны иҩналаз,
Уԥсы ахьҭакьакьоу шьҭихуеит уи гәалас.
Ишәҭиуа – ҳаҭиуеит, изышәҭо зегь итәитәуеит,
Шьапрыцқьарҭак рмоуа ҳахшарагь итәитәуеит.

* * *

Амҩа сшангылаз сышлеит,
Амҩа сшангылаз сажәит.
Зны скаҳаит, ҽазных сеилышшеит
Агәырҩеиқәаҵәа ашҳамгьы зжәит.

О, сыхьчаҩ, бабаҟоу бара?
Шьҭа сара сзы зегь акоуп.
Сашьҭоуп ҽазнык ҭынч ббара,
Сара сзын ак лашьцоуп, ҽак лашоуп.

Сызну амҩаҿ, избоит, схарахоит,
Избоит бхарахоит бхаҭагьы.
Сызын мца, анцәа иныс, ихаахоит,
Иарак ауп изго суахҭагьы.

Амҩа сшангылаз сышлеит,
Амҩа сшангылаз сажәит.
Риашашьак змам зегь сыршшеит,
Агәырҩеиқәаҵәа ашҳамгьы зжәит.

АӶЬЫЧКӘЫР

Амра иацәызӷьычт шәахәацк,
Сыкәа инаган иара ҭасҵеит.
Сааигәа игылаз амырхәац
Акьыркьырра агәра хасҵеит.

Цәаҳәак ацәысӷьычт сара ас-бах,
Уи сыкәаҿ сшоура иарзыҭуеитеи.
Инотақәа сыздыруам Бах,
Убри сацәыԥхашьан сыԥсуеитеи.

Иацәызӷьычт амзагьы шәахәацк.
Илашоит иҵааршәха иара сгәаҵаҿ.
Аԥсҭазара арахәыц-па ахац
Икырцаз дмыцәароуп ахаҵа.

Сара сӷьычкәыруп, дад, сӷьычкәыр,
Ақәа иацәызӷьычын цәаҳәа-ԥшзак,
Сыкәа ианҭасҵа, ҵыск: «Ҷырҷыр,
Уаҟәыҵ аӷьычра, ушлеит уҟәашза…»

АРРАТӘ МОТИВҚӘА РЫЛА

Шықәсык. Шықәсызаҵәык сыгын,
Салгон сызҭаз аҵара.
Ашьшьыҳәа сашҭа ду сықәын,
Сгәы иҭамызт џьаргьы ацара.

Исҳәон англыз бызшәа аҷҷаҳәа, –
Дунеибжак зларбжьо акьат.
Ажәак схы иҭашәоз аҳаҷаҳәа –
Ҧсышәала ианысҵон ақьаад.

Аха араҟа сусқәа шьҭа ибашан,
Араҟа, шьҭа араҟа смыцхәын.
Сцәа рҟаца, стәыла ду снаган
Самҵаршәтәын, ус иаҭахын.

Исыцәнымхо исыҧхьеит шьоук арра,
Сҭыргеит сызҭаз аинститут.
Исҧышькласт саҧсуара аӷарра…
Сгәы заҵә ҧшьаала ихәыҭхәыҭт.

Шықәсык шықәсызаҵәык сыгын,
Сҵара салгон исхьымсзакәа кьац.
Дӷамшь сара сыда иҧсылмыткуан,
Ахықәан иҵҩаауан сдац.

Сқәыҧшын, исылшоз нас, уаҳа,
Сгыҧшқа азә бзиа дабон.
Ҳаиҧырҵуан, иҟамызт гәнаҳа,
Сызхьымзоз дунеи дук шьабон.

Сыххаччо сызҧылоз шәык сшәымкәа,
Снапы уаҟа санызкуаз ҧшқаҵас,
Иаансыжьуан сҩызцәа лакшәышәқәа,
Сымҵәыуо, ҭынч хаҵаҵас.

Иҵәаап, нас иаурызеи, мцахәмыцәа,
Аласба, мчыла иҭырго зыҭра,
Ус дыҟоуп азәы – гәырҩа змымҵәо –
Азә дыҟоуп, изҧырхаго згәаҭа.

II

Ҳуасақәазшәа Қарҭ ҳаизырцеит
Ауаҧс, аҧсуа, ашәамахь.
Адырган-дәышкәаӷьаз ҳнаныրҵеит,
Ианыблылон уи ҳа ҳгәаӷь.

Шьоукы ҳганаҿ реарҭон уаткак,
Ирҿырхуан, нас иқачқачон.
Амыхьтә ҩнышәшәон дара руада,
Аха ҳлахьынҵа рызбон.

Сҩызцәа – исыцҟаз гәыла-ҧсыла
Урҭ сырцәызит. Схы сшәиуан.

Араҟа акгьы ыҟамызт исҧылоз,
Аҽнышьыбжьон сгәырҩо сажәуан.

Схы збон Аҧсны акы саҧсазшәа,
Аха исылшагәышьоз Қарҭ?..
Қырҭуак уаҟа игәамҧхеит саҧсшәа,
Дыҳәҳәеит иабаанагеи ҳәа арҭ.

Аҩардаџ ду дааины дсыжәлеит,
Сицәымшәеит, схьамҵит, уи сиҿаст.
Ирдырт иаразнак сыхьзи сыжәлеи,
Латҭракаҿ сымшқәагьы аанҿаст…

III

Астолқәа рыҧхны еивагылоуп,
Севастополь акәа ҳҭоуп.
Зегь ҳаихыршоит, шьҭа ҳаишьцылоуп,
Ажәак зҿыҵшәо ихы даҕоуп.

Хынтәуп. Сгәарҭоит. Иаҭах сҟьантазуп,
Зыкәыр икаба еибаркуп.
Избоит ҧҳәызбак лылаҧш уазуп.
Хаҿқәак, схыццакуа, исзыҧшуп.

Алинеика кшеит атах ҳәа,
Ацәа иҭалеит наҟ акы.
«Абри ҳихьчароуп ҳарҭ иаҭах» ҳәа.
Сыркуан, исхыччо, сара аҧскы.

Руазәк: – Дҳахәом амшын аҵаҿ,
Амшын нышь азы дауцәоуп.
Аҩбатәи: – Наҟ шәшиҟәаҵра.
Ишьапқәагьы ҵҩызаацәоуп.

Ахҧатәи днахәыц-ҩахәыцит:
– Дызгон аҕбахь… Иҧынҵа шьоит.
Аҧшьбатәи ихшыҩ дахыҵит:
– Дсышәҭ авиациахь са дызгоит.

Уаҟа итәаз зегь неилацәҟәысит:
– Дахҧырга, – рҳәеит, – акапитан.
Ҿымҭқәа сгылан. Сгәы саҧымсит,
Уаҟа ачҳара сыхәҭан.

IV

Дцоит уи симан. Сара сыда
Адәыҕба здәықәлом. Анцәа иџьшьоуп.
Усҵәҟьа схы сшьазом снасыҧдан,
Сара исылоу аҧсуа ишьоуп.

Ицон, ицон, ицон адәыҕба,
Быхов ҳәа ҭыҧк сзыҧшын,
Иаҳа ианеиҵыхтәыз са сыбҕа,
Сҟәышра мчыдан, иларҟәын.

Амҩан, зынза цас иуазшәа,
Авагонаҿ дҳақәзәеит асержант.

– Сзәаха га иҳәеит – срахәны сибазшәа,
Ицламҳәа иаасырхеит дымшаҭ.

Аисшьа ззымдыруаз снеилыршьын,
Иаҭах сынҭарцалеит лаҭрак.
Аԥсны исзаархәаз сеимаа сышьан…
Ҩаԥхьа исзылаҟәит махәҭак.

Аԥсны стәамызт усҵәҟьа сҭынчза,
Азын мца згәыҵаԥхо ацгәеиԥш.
Дац-ԥашәлагьы уа кыр сымчын,
Исыхьчартә сыҟан сара сԥеиԥш…

Ианхыстәыз – схыст, ианыҩтәыз сыҩит,
Алажә еиԥш сакәшон сара аплац
Хар сымамкәа хьзыкгьы схыҩит,
Изырҕәҕәашаз сара сдац.

Амц сҳәазом, зынгьы сарыхьҭшьит.
Схы сгәаҕьыргьы цәгьа изымбеит.
Ихҵаалаз зиаск сынҭарыжьит,
Схала сҭыҵит… уахь сеиқәхеит,

Буггьы сзаарҵан, схәы ҭасмыжьит,
Дҕамшь уа исмырԥхашьеит зынза.
Ахьеиԥш сгәылҵит. Схы еиусыжьит,
Сызсон скәатоушәа шьыжьза.

Уиҵәҟьа, уиҵәҟьа, ах, исаашьан,
Џьыказырзын ацәқәырԥа.

Аха издыруан цқьа анаԥҟьашьа,
Салҵит, изулак, сықәԥа.

Ӡеызшьырц иақәызкыз са сҩызак
Имаҟа ицәызҕьычит уахык.
Ҳаицыҵаион ҳҩыџьагь хызак,
Ҳзыхьчашаз дыҟамызт ҭахык.

…Амшын авиациа зынхом жәҩанда.
АН ҳанҭарцалт, ҳҳаргалт хыхь.
Инаҳагәҭасит наҟ ажәада,
Адгьыл збеит, еиқәтәеит са схыхь.

Ари – сыԥсҭазара иагәыршышган,
Сҭаҷкәым араҵәеит, сымч арҕәҕәеит.
Иараби, сҟалеит сҽырԥшыган,
Уимоу, шьоукгьы среиҳабхеит.

Агәра ргеит урҭ маҷк сышҟәышыз,
Ицәгьамкәа ишыздыруаз англыз.
Напык ансоу, џьара ак шсылҵшаз, –
Азәгьы дызмамыз агьылдыз.

Ирызбеит хара садырхарц,
Арратә чынуаҩны сҟаларц.
Аха исыцын сара сныха,–
Исхашҭуазма Аԥсны адац.

Ишыҟац иҟан, дад, схаҿсахьа,
Сшынеибакәыз сџьынџь сатәын.

Зыгəра згоз азə дгылан саҧхьа,
Ҳҩыҵьагь ҧсҭазаарак ҳатəын.

Еилагьежьуан сыҵхи сымши,
Схы иҭыҵуамызт сҵара.
Хышқəсеи хымши бжьазит баша.
Исымазамкəа ҧхьацара…

Рҵара иалгеит сқəыҧшра аҩызцəа,
Аиҳəшьцəа жəибыжьҩык срашьан.
Маҭык ҟалозма рымҩа еиҩызҵəоз.
Уаҵəтəи амшаз дара шан.

Анцəа сиҳəон иманшəалан
Аҧсны азыҳəан урҭ ҟаларц.
Рыгəқəа ҩычахарц ашəала,
Ирҧеиҧшу ассирқəа ҳзиларц.

Арра схызгон сара «хəба»ҳəа
Аха сеиласт аҵыхəтəаны:
Нхаҩрас иулоу шьҭа иҳарба ҳəа.
Ҷкəынцəа гəарҭак среиҳабны,

Ҵəаҭаара срышьҭит ақыҭахь…
Адҵа хьымзҕымшьа инасыгзон.
Акранызар бзиак сылахь,
Шықəсык сцəымзкəа сус сахьзон.

Аха ҷкəынцəа мзанрақəак ансыҳəа,
Уахык иоусыжьт кəашара,

Сыҧхзаша бжьазт, иаразнак схьырҳəеит,
Аҟарс сынҭаҧалеит сара.

Аррантə соурыжьит зегь рышьҭахь,
Срыцҳахəха Аҟəа скылст.
Аха усгьы инсыжьит сышьҭа,
Саҧхьа ицазгьы са сраҧыст.

* * *

Сызхәаҧшуада, схы сыкәыжь сцоит,
Зегь акоуп, лаҧшқәак сыхьзоит.
Ақыҭан сыхьз лырххоит шәикәагәк,
Арахь икылыжәжәоуп ла лмагә.

Аҩныҵәҟьа сартәазом сыцгәы
Цәаҳәак зҩыр, иҧжәоит агәы,
Иҟарҟаруеит акәытқәа,
Ирысҭоит ҧшык, исысуа ақәа.

Издыруеит шьҭа сара сзеиуоу
Дыздыруеит сыуа, ма сызуоу,
Џьаргьы сдәықәлазом сашшуа,
Дшыҟоу здыруеит са сызжуа.

* * *

Уареи сареи ҳзеидымтәалеит.
Сцырцырҽырба, сбырлаш қьаад .
Снапсыргәыҵа қәак нанҭәалеит,
Цәыкәбарк аҕралеит сара ссааҭ.

Скалам шәазызеи сразны сааҭи,
Цәгьала срыбжьамхеи, сеилагоит.
Сышрызхәыцуа Москвеи Қарҭи,
Уаҵәтәи сгәыҕрақәа слагоит.

Цашьак амам қәада, сыда,
Зегь – ҳаргь хыргылаҽырбаҩцәоуп.
Иараби, инхада, иҧсыда?
Аҧсҭазаара хьанҭацәоуп

Уареи сареи шьҭа ҳаиҧырҵуеит,
Усцәымшәалан, сара сқьаад.
Абар сыхшара ашәак аҧырҵоит,
Агәеисыбжь шгац игоит асааҭ.

* * *

Анцәа иоуп издыруа сзишаз,
Сызиргәаҟуа абас сара.
Амҽышаз сиит. Сыҧсуеит амҽышаз,
Зах издыруеит сыҿҳәара.

Иахьцаша исывсны уардынкҿыжуа,
Иахьцаша исывҟьаны афқәа,
Амҩа аҿықәан сара саныжәжуа,
Абри ашәҟәы рыбжьашәк снапқәа.

АШӘҞӘЫ

Ашәак сгәы иқәыҩҩуеит сшыҧсугьы,
Иҭаҩуеит слымҳа, абар шьҭыбжьык.
Ҭынч мҩак сымам сара усгьы,
Азә снышәынҭра ижуеит шьыжьык..

– Наҟ усҟәаҵ, сааныжь, са схала,
Уагәҭас уҧсҭазара абарбал.
Аха скәыба ахҩа дахалеит,
Исцәиго исымоузеи – ҳампал!

Уи сымч иқәхом. Аха ихитуеит.
Ижакьа қамсаза иҿачуп.
Снацәкьарақәа сышәҟәы рыбжьихуеит,
Схымҩазакәан дцарц даҿуп.

Аҧсҭазара аҟырҟы ҭшәа сҭыжьын,
Аха сымҩамсит схы ларҟәы.
Сыҧсы-бзамкәа са снумыжьын,
Икыдҟьо иумаз, нас, сышәҟәы.

АШЬШЬЫҲӘА

Сыԥсы ҭоуп сара – ашьшьыҳәа.
Сыԥсы схыԥуеит сара – ашьшьыҳәа.
Сеиха сҟьоит сара – ашьшьыҳәа.
Сымхы срашәоит сара ашьшьыҳәа.

Исныҳәоит саԥсуара – ашьшьыҳәа,
Анцәа сиҳәоит сара – ашьшьыҳәа.
Иҿаԥхьа схырхәоит – исыхәҭазар сшьыҳәа,
Ашьшьыҳәа, дад, ашьшьыҳәа, ашьыҳәа.

Ашьшьыҳәа, дад, ашьшьыҳәа, ашьшьыҳәа,
Изыҟамлеит сџьынџь ашьшьыҳәа.
Иаргьы-саргь ҳгылоуп наҟ ҳашәшьы ҳәа,
Ашьшьыҳәа, дад, ашьшьыҳәа, ашьшьыҳәа.

МЫРЗА

Иабаанагеи имҳәа-мырза
Аҳәа чымазара – мырза .
Аҳәақәа сцәымӷгәышьоуп хаҭала,
Сыԥш рфон сымхы иҭалар.
Сыҳәҳәон ирхашәҵаруеи, аҟәҟәа ҳәа,
Аха иргәыдҵаны аҟәҟәаҳәа
Ианыршьуаз сҵәыуарц ак сыгхомызт.
Автоматқәа рҿаԥхьа ак сызҳәомызт.

Мырза, мырза, еиҭах мырза,
Иабаҳазкылси имҳәа-мырза?

Ах, исцәымӷуп урҭ хаҭала,
Изырҳада аԥара, мшәан, ҳаҭала?
Акгьы сҳәазом сара сшьыцны,
Анхацәа ироума мааҭк рыҭныԥны?
Аҳәақәа зегь, дадраа, иршьрызма?
Шәнеины иҳәақәа жәбаруеи Шьама.
Анышә жуа ибжьоуп ҳӷәарабжьара,
Зынза ицәиккит ариабжьарак.
Рыфԝы уаргылазом, узрывсуам.
Имлагоит, рлымҳақәа ҟалтыԥсуа.

Нас егьырҭ, егьырҭ зыхҟьозеи,
Автомат хы изадыргозеи?

Ных, ных, ашьшьыҳәа сықәыз саштә,
Анцәа иумҳәан ҳәақәак сырзашшуа.

Мырза, мырза, еиҭах мырза,
Иабаҳазкылси имҳәа-мырза?

АЦЬАЛ

Сумыргәақын, сара схәыцра,
Суҳәоит, нақ усқәаҵ.
Сгәаҿы уажәыгь аԥсы ахыҵуам,
Иԥжәоит ахыртқәац.

Ҭыжаак сара зныкгьы сҭамлеит.
Сшәаны схы сыхьчарц.
Сшакуазгьы ахьҭа, амла,
Саҿын еидарак згарц.

…Анцәа иҭаххан нақ днахеит
Сацьал аҿҳәара.
Х-шьаҿа заҵәык агхеит, иагхеит,
Сыԥны аҭархара.

О, аибашьра, уара мцахәмыцәа,
Ҳкылухит аихац.
Дхаҵоуп иахьа ҭынч изыцәо
Изхашҭыз ахыртқәац.

Исықәымшәазеит сара ԥеыхак,
Омашәа ибатәын.
Уақа измадаз тәахак-ԥшыхак
Цьара акы збатәын.

Абџьар шьҭыхны еибашьуазшәа,
Ирбылуан ҳаҩнқәа.
Иршьуан урҭ ирхылҵуаз ашәа,
Иргәыдырҵон ахқәа.

… Схәыцрақәа шьҭа сдыршыҩкзеит,
Иԥжәоит ахыртҟәац.
О, аибашьра, уара, ахшыҩца,
Ҳашԥаҵугеи аихац.

ШАҞА

Шьыцрала згәы ԥсеи-ԥсеиуа
Зеызыԥсахуа сара среиуам.
Сшыҟоу сыҟоуп, сшыҟоу сцоит.
Сымҩа жьоушәа икәараҵоит.

Аха скәараҵом схаҭа.
Ицәгьазахозаргьы суахҭа.

Шьҭа инасхыҩҩхьеит сара сышла,
Калаҭк шьҭысхуеит уахь сшьамхнышлан.
Сшыҟоу сыҟоуп, сшыҟам ззоит,
Жьоушәа сымҩа кәараҵоит.

Анцәа сишеит ус лахьынҵала,
Наҟ шәысҟәаҵи, шәсыдызцалеи.
Аҵәҵәахәа ишсықәҭәо сара ақәа,
Исхуеитеи қлыбла сеихақәа.

Сымҩа жьоушәа икәараҵоит.
Злымҳа кьацәу ахаҵкы сцоит.

Сшьыцны слымҳақәа ԥсеиԥсеиуам,
Азә дшьыцызго усгьы среиуам.

Сшыҟац сыҟан усҵәҟьа сцом.
Ус мариалаҵәҟьа сыҧсзом.

Схы сыҟәыжьны сцап ҧхьаҟа,
Сшьаҿа еихызгари шаҟа?

ААҦНИ АҲӘЫСҬЕИ

Сызмыцәазт, сҩагылеит сҭыгга,
Ахыматқәа санреиҧхызуа – сшәоит.
Сыхшыҩ ыҟоуп макьана еилыкка,
Аҧхыз баапс афҩы баапс схышәшәоит.

Шьыжь амҩа санылеит сҭыгга,
Саҧхьа уи шьҭан еиҵыхәхәа.

Иараби изҭацәузеи иҭыкка,
Узаныжьлои агәҭа ақыдуахәа.

Сызмыцәазт, сҩагылеит сҭыгга,
Ааҧнупеи, исыхьхи иаҭа?
Аҳәысҭақәа зҭацәузеи иҭыкка?
Убарҭ роума излоу са суахҭа?

Сызмыцәазцт, сҩагылеит сҭыгга.
Исыхьзеи? Ааҧнупеи, ааҧны
Саҵаҧшуеит ажәҩан ҵыкка.
Уи саргәырҕьон сара абжьааҧны.

Сызмыцәазт, сҩагылеит сҭыгга, –
Кыр ҵуеит ихшәеижьҭеи сҷапан.
Исыхгазшәа еимҳәак, сеихыкка,
Сашҭа змыжь сзаалоит – сыҧсҭазара аҧан.

СКӘАХЬЧА ЛЫХНЫ

Скәахьча лыхны са сҟамлааит.
Шәышықәса нысҵуа анцәа имҳәааит.
Исҭаху зегь рхаҵкы сцааит.
Сажәымҭыеха хшыҩкгьы сҵааит.

Сгәы зцәыҧсыз-зынза ицәыҧсааит.
Аха усгьы уи дымҧсааит.
Аҳәашгашҩы ихы ибааит.
Сара сҳәашгашзар – сеилыбгааит.

Доусы дзыхгәаҟуа дацәымшәа иҳәааит,
Анаҳәааҳәҩы иҿы мааҳәааит.
Сатәазымбо схаҵкы дцааит,
Изеиҧшроузеи сыуаҩра ҳәа дҵааит.

АБЗИАРАЗ

– Абзиараз, – рҳәан,
– Абзиараз, – сҳәеит.
– Ҳуаазама? – рҳәан,
– Сеидру, – сҳәеит.
– Шьҭа ҳцома? – рҳәан,
– Шәцагәышьа, – сҳәеит.
– Ҳхы ҳахәоит, – рҳәан,
– Шәхы шәахәа, – сҳәеит.
– Уара – убжьыст, – рҳәан,
Ҿысымҭит.
– Ухшыҩ цеит, – рҳәан,
Ҿысымҭит.
– Узлагои? – рҳәан,
Ҿысымҭит.
– Убжьазуеит, – рҳәан,
Ҿысымҭит.
– Ари ҳтәуп, – рҳәан,
Ҿысымҭит.
Ани ҳтәуп, – рҳәан,
Ҿысымҭит.
О, урҭ зегь
Ҳхаҵкы ицааит.
Ирхыбаауа
Уи днамзааит!

* * *

Даҕьык иауамызт, иҟәаҿҟәаҿуан.
Аҵла иқәтәан. Қәак ауан.
Аҟәа ианын усқәак саҿа,
Шьамҭлаҳәқәак цас сыршьаҳауан.

Сҩагылон асааҭ фба азыҳәан,
Суси-сҳәыси еилсыргон.
Иҵәахын сгәаҵаҿ сара сзыҳәоз,
Снапы шьҭысхуан, мҩак сагон.

Еидарак ықәҳауан са сҟәаҟәа,
Сқьаԥҭажә-цуҭажәны избон сшынхоз.
Аҟәа, Аҟәа, Аҟәа, Аҟәа, –
Сыԥс гәаҟ рыцҳа иаҭынхоз.

Даҕьык иауамызт, иҟәаҿ-ҟәаҿуан,
Уа ҵлак иқәтәан. Қәак ауан.
Мыргәырҕьан Аҟәа ианылон саҿа,
Сҿаҳәан. Сшьымҭлаҳәын. Сыццакуан.

* * *

Ифырхаҵамхацыз хаҵак дыжтәын,
Анышә ԥҟатәын, мшәан, уи дызжуадаз.
Ҳарҭ даҳзеиԥшын, ҳарҭ даҳтәын,
Игәыҭбаа агәҭасра ма изгәаҕьуадаз.

Ифырхаҵамхацыз ирласзан дыжтәын.
Хьзык ақәыԥхон илахь ҿаша.
Еиқәжьақцаха сбаҳа скын,
Схаҭа сжьақцан иқәынҵәаша.

Амҩа аҿықәан иаҳжуан анышә
Ихысуан Лабрантә аҟәҟәа-ҟәҟәаҳәа.
Шьоук цеит ԥшьаала инылсны ишә,
Ирзымҳәеит: Анцәа уԥсаҭа хьча ҳәа.

Реимаа асы цәашь ҭаԥсар ҳәа ишәон.
Чаарқыҭынза имнеит. Комиссиан,
Зегь ажуан баҳак, агәы ԥжәон,
Уи иҟанаҵон зынзаҽа сиак.

* * *
Изгома сцьынцьаз аҵартҭыша?
Истҭир иаҭнысхри иара агәаҟ?
Сҭапшуеит, иҭылашьцоуп атыша,
Сызшьуа сишьындаз, сҭынчын наҟ.

Апсҭазара, сцьынць заҵә ркаран,
Абас изумои, сеилагоит.
Сыпсы иапшәмоуп ашарккара,
Шәыпшишь, сыпхамшьакәа слагоит.

АНЦӘА СИБОИТ

Ҳазшаз Анцәа сибоит,
Сызцәажәазом, сҿы ҭбоит,
Бара бҟынтәи акымзарак,
Акымзарак сҭахзам.

Схаҭа сдунеи сахзам.
Пстҳәаеиқәаҵәак схапоит,
Саиааирц уи сықәпоит.
Бара бҟынтәи акымзарак,
Акымзарак сҭахзам.

Ибыхьзеи, бахәа бхы,
Иҕәҕәоуп саргьы сшьамхы.
Аха ба бҟынтә акымзарак,
Акымзарак сҭахзам.

Шьыжьымҭан бара игәаҕьны,
Исыбҭозар шә-мааҭк.
Сцәажәазом иарҕьны,
Аҭакс – абар зықьмааҭ.

Бара бҟынтәи акымзарак,
Акымзарак сҭахзам, –
Сгаза пшза, бгазамхан, –
Иҳахшаз ааза.

* * *

Ажәак сҳәаанза судыруеит, – сыбжьала, аха
Исыҭ мшәан, зны, агәарабжьара абжьалаха.
Усгәыдымлан иаразнак ухала ицәыџажәны,
Иумкәаҳан қыҭак ахсаала умџаршәны.

Ажәак сҳәаанза судыруеит, сыбжьала, аха,
Исараза агәарабжьара абжьалаха.
Исыҭ, иҟалозар, сашҭа аҟынза анеиха,
Ауҳәан-сҳәанқәа срылџны абрахьоуп сахьеихоз.

Ажәак сҳәаанза сидыруеит, сыбжьала аха
Сџәылхра изаԥсам. Ихаҭа дқәарқәашьеиуеит.
Исымам сара агәарабжьара абжьалаха,
Азәы быз шҳамла, иҭабуп, ишьа иуеит.

Ажурналисттә ԥсҭазара иахылџыз ажәеинраалақәа

I. «Акоммунизм ахь»

Сара санҿаз лахҿыхрак сҿықәын,
Аамҭа сацын салашыюкны:
Акоммунизм ахь амҩа сықәын,
Иазышәаҳәон сгәи сыхшыюи.

Акоммунизм – изымԥрыз апҟа,
Акоммунизм – иагаз амҳаџьырра.
Зегьы аргәырҕьон алозунг ҭлапҟа,
Ҿырҳәала ирдыруан очамчыраа:

«Доусы имч зықәхо ҟаицааит,
Шаҟа ззыфо-ифааит, игааит.

Ҳҟалар ауазма ҳагәқәа ҳамҟьан,
Аԥхзы каҳҭәон махәҿеилҳәала.
«Акоммунизм ахь» – иқьаад кәамҟьан,
Аха ҳгазеҭ ҳаман ҳаидыҳәҳәалан.

Сжурналистра ԥыршәеит Реԥи,
Сахьюхәеит, дадхеит, ари ақыҭа.
Нас – аҟаза дузза Репин
Имшныҳәа иазкын снапкымҭа.

Аха иабаҟоу, исамҳәазакәа
(Амазаныҟәгаҩ – хыхҵәаха агыруан),
Иркьаҿт, аҳәоуқәа еиҧымшьзакәа,
Иқьышә сықәҵаны, дыгәрымуа.

Амцаҧшь ныҵыддит слакыҵа,
Иҿасырхьит иихәоз, ииуаз.
Иарах: «Иҿызжәоит нас уҧынҵа,
Сицәшәо џьушьома аҩыжәҩы – ууа».

«Аҟәақ» ныкәгеит ихы апашра
Агәҭа еиҟәжәеит аҭел асга.
Уи дшалагоз дырын сзашшра,
Исҧеиҧшхашаз дырын усгьы.

Скьаадкәа шьҭысҧаан наҟ сындәылҟьеит,
Имыцхәгәышьан сныкша иалшаз.
Амҩаду аҿынза скылҟьеит.
Ӡәыр дсышьҭоумашь ҳәа схьаҧшкәаҧшуа.

Аҩныҟа, аҩныҟа. Сцоит аҩныҟа,
Ашҭа сҭалоит сгәы ҭазызо.
Сан сҭызшәа лмаҳар – зеиҧшыҟам,
Дыҧхәыс џьбаран, слыцәшәон, изыззои…

«Доусы имч зықәхо ҟаиҵааит,
Шаҟа ззыфо ифааит, игааит».

II

Ақәыџьма паспорт соут Очамчыра.
Сагеит Сара Кәтолҟа «мҳаџьырра».
Салаҳаит аҧхызқәа рызмыжьра
Аҧхызқәа рызмыжьра – ақәыҧш ихы азныжьра.

АҬАҲМАДА

Амшқәа цеит иҧхеибарс. Аҩны сыштәаз сгәы ҿыҕьит,
Сыҧсы ҭамшәа сыҟоуп. Шьҭа иауам. Схы сыхьит.
Сылахь иахьыкәкәоз аҧхзаша ӡыхьҵас уа сарыхьит,
Сахьын нхамҩак ашҭа, ишәҭыкакаҷыз ҧыхьа.

Агәылацәа сызкылыҧшуан, акырзагьы урҭ сџьаршьон,
Аҳәыҳә еиҧш сҟәыҟәза, ҿымҭ аҩны сыштәазгьы.
Аҳабла клуб асценаҿы ихәмарқәоз ҧхасшьон,
Исгәырҩоон сахьацәызуаз схаҭа сызмаҭәазгьы.

Ҿнак сычҳара хыжжзан, ажәеинраалақәак сҩыҵак,
Аҩсҭаа дшысхыччоз сцеит сара Аҟәа.
Сҩымҭақәа ирхыччеит шьоукы рыбжьы ныҵак…
Уагәылатәа унеины, рҳәеит, Ӡыкәыр иҭәаҟәа.

Схы акгьы еилнаргомызт. Баша сгьылдызма?
Сҵара смыхәҳаит сныҩналан аҧҭека.
Уи саналга – Рекаҟа. Дынхом уа англызкгьы
О, срыкәыхшоуп, Леонти, убызшәа, уара у-Река.

Ҽеысшьыр ҽеысзымшьуа амҩа санхалан,
Скьаҿ заҵә иҭашәышәуан азын ҧша хьшәашәа.
Ирхашҭыз амҟәыбеиҧш сыҟан скынхалан,
Амҟәыба иҭаканзан сқәыҧшымҭа ашәа.

Иҭҟәацит аҳәашьҳа. Кыр саман саркаран.
Снанагеит ҭыҧкаҿ – схьынҭыџьза, сеидаран.
Сгарлеит, сызмыцәо, анбанқәа ргара,
Еиҧырҵшьа ҳамамкәа. Ҳаицәнымхогьы даара…

«АҦСНЫ ҞАҦШЬ» АРЕДАКЦИАҾЫ

Аҧсны ҟаҧшьаҿ сара сбызныжәын.
Абгалаҵь дуқәа срыдукылар.
Зынза сқәыҧшын, иӷәӷәамызт сыжәҩа.
Ҵәаӷәак схьыршьуан, сырҧыххылар.

Ҿыц инеиуаз дыржьар акәын,
Ҿыц инеиуаз, дыржьон дҵәылхуа.
Исҭиит самеигзеит сыжәзаҵә – Сакәы –
Имҟааит , ҧарақәак аҭнысхуан,

Маҷ-маҷ еизызгон сара сымчқәа,
Еиҭазгон ТАСС-гьы АПН-гьы,
Аха ҿенак икылситт абгалаҵьқәа.
Урҭ срымжьар руамызт усгьы.

Схы нақәырҧс цәаҳәақәак еиҭазгон…
Инатәеит ицәажәо абгалаҵьқәа,
Исылахәмаруеит, ауаҩ ага,
Исыздыруам иҟоуп ҳәа сыхҭазкуаз.

– Икаҧсеит, – иҳәеит харҭ шьҭа ҳамчқәа,
Идырым ҳтелефонқәа иаҳзырyа,
Хҩыцьагь иҳарҭоит иахьа атапанча
Ҳаишьырц дшашьҭоу умдыруеи гыруак.

Егьигьы ҿааиҭит. – Аминистр дааит,
Ҩ-тапанчак ҳаиҭоит. Иҧшааит наҧхыцла.
Мап ҳәа сзымҳәеит. Игәы сзамысит,
Ҳусқәа идыруеит уи хәыц-хәыцла.

– Егьих: – Ҳаидыруеит, суқәшаҳаҭуп,
Аха иабахӷо иҳаиҭо атапанча.
Иҩыза: – Уаҟәыҵ ҵьушьҭ шьҭа сраҳаҭуп,
Иацәцо дсырбеи атапанча амчра…

Сара схы ақәырҧс акы еиҭазгон
Ианаамҭаз сус смызбар, кашшыран.
Абгалаҵьқәа ирҳәоз хасҵон,
Сырзызырҩуан слымҳа кыдҵан.

Адәылҵха иахьымзеит. Ашә нывҵрааит уаҟа.
Азә дшәеит ианиба абгалаҵқәа,
Ианца, дааҩналан: – Уаазгазеи Аҟәа?
Иуарҳәаз саҳәи аҿыдҳәыскәа.

– Атапанча рырҭоит, – сҳәеит имзакәа.
– Ишҧа? – иҳәан, дҩаҵҟьеит иара дцәышза,
– Аӷацәа рымоуп, Гал зегь иамкуа,
Хфелетонқәа хҟарцеит, рҳәеит, ҳзышза…

Ҳаи, дҩаҵҟьеит абри ахаҵа,
Дашшит саргьы сыхьчатәуп ҳәа.
Аредакҭор дансыҧхьа, иҭыҧсааит сгәаҵа,
Дмақарт уамхны наҟ ушьҭтәуп ҳәа

«Доусы имч зықәхо ҟаиҵааит,
Шаҟа изыфо ифааит, игааит».

Саргьы ԥшьаала сгәыӷуан, саамҭа зны иааип,
Схы сеигӡозма, доуҳала сьесырҿыцуан.
…Аус ауан аҷҷаҳәа аурыс телетаип,
Ақьаад лента еиҵыхәхәа иаҿыҵуан.

Убри иаҳәоз зегь сахьзаны еиҭазгон.
Лыжәҩахырқәа хьыдышьшьуан акьыԥхьҩы.
Сдәылҵуан. Изжәуан ԥаҭхь дук азна,
«Дысныҳәон» Брежнев – сцәа-сжьы схыхҩы.

Аус иуан аашаанза Суслов, –
Брежнев иажәахә ирлахҿыхуан.
Уи ҳиҵахар ҟалозма усла,
Иҳамазма лацәеихьшьык, ҳҿыхан.

Ашьыршьаф газеҭ шьжьымҭан иҭҳажьуан,
Ажәахә ҩ-ажәак набжьаргылан.
Ҳкарахон… ҳагәқәа ҭыҵуан,
Ҩ-ажәак ҳрыман уа ҳанкылан.

Аредақҭор дрыцәшәон урҭ ҩ-ажәак.
Ажәак, ҩажәак, ианамух, х-ажәак,
Ҳала ҭкәыкәы, ҳаԥшын, ҳагәжәажәо.
Акоммунизм напеинҟьабжь ашәа:

«Доусы имч зықәхо ҟаиҵааит.
Шаҟа изыфо ифааит, игааит».

Анаԥьалбеит зегь ҳаржьон, мшәан.
Ҳхы ҭнаҟьон анапеинҟьабжь. – аччархә .
Суслов даԥхьон ҿыц, ҵхыбжьоншәа,
Иреиуан Брежнев дуӡӡа иажәахә.

Анапеинҟьабжь ҳарҭ ҳзы дыд-мацәысран,
Ҳгазеҭ шьаршьаф ианымҩыр ма иҟалозма.
Аредақҭор гәаҟ дызҿыз хырсысран,
Анапеинҟьабжь акәым, ихаҭа ихы ибозма!

Ацәа салҵны сҩагылон, схы шсыхьуаз
Сԥьабаа зегьы схаршҭны, сгәы сырҿыцырц усла.
Сызмыцәо сыштәаз, сгәы мыжда шҿыӷьуаз,
Суслов ҳаилеиҵон ҳарҭ хысла-гәысла.

«Доусы имч зықәхо ҟаиҵааит,
шаҟа ззыфо – ифааит, игааит».

АНАПЕИНҞЬАРАҚӘА

Ҳганаҿ аҷҷаҳәа ицәажәон «Сабҷоҭа»,
«…Абхазиа» ҳганаҿ аҷҷаҳәа ицәажәон.
Имазеины зегь рауан. Аҧсшәаҿ аҷыказ
Ак ҳагхар ҟалозма, ҳшәагәышьон, ҳагәжәажәон.

Абри акәын ашамҭаз мазас уаҟа иҟаз,
Сусов инапқәа еинҟьо дҳаҧхьагылан.
Хшыҩла даҳиааиуан, иаҳбон зегь ҳашҧиҟоз,
Анапеинҟьабжьқәа шәарҭан, иазцон аҳәагыла

Ажәахә шьаршьаф цәышза, зынза аҧсы ахыҵны.
Саҧхьаҵәҟьа ишьҭалон, Ишҧазуаз, сахькьысуан.
Схаҭа уи шеиҭазгоз збаҵәҟьон шьҭа ҧхызны,
Анапеинҟьабжьқәа рышьҭыбжь дыд-мацәысны
исылсуан.

Абри ашьҭыбжь налкааны, ирҧшзатәын акала
Ибласаркьа ихәомызт убраҟагь средақтор.
Дыҩналон дыҩныҵуан. Дыҩныҵуан дыҩналон.
Ишҧабзиаз, шьыри, дақәтәазҭгьы атрақтор.

Суаџьаҟ алҩа еишьыл сыблақәа ирхылон,
Уигь напеинҟьабжьк ахылҵуан, аҳәҳәыҳәа сырҵәыуо.
Аха Суслов даҳиааир, хшыҩла зегьы ҳҧиҟон,
Анапеинҟьабжьқәа «ҳаи» ҳәа срыжәлон ҽыхәҵәыла:

Урҭ зынза иҧагьан, рьедырчуан дара ртәала.
Исҿаҧалон, исылшоз рымгәацәа кәымпылқәа.
Ох, сыҟазҭгьы адунеиаҿ сара схаҳәатәла,
Анапеинҟьабжь ахаҭыҧан, иаасымхәоз мпылқәак.

Анапеинҟьарақәа.
Акраамҭатәи анапеинҟьарақәа.
Еихымсыҕьуа анапеинҟьарақәа.
Дыдраҵас анапеинҟьарақәа.
Азал лахҿыххоит.
Азал ҩагылоит.
Брежнев инапы шьҭихуеит,
Иџьымшь ҧшзақәа иаршьыхуеит.

ААМҬАДАРА – ԤАПҲЬА

Брежнев ма дхаҵамзи, дыԥшзан, уи дыхҭаҳкрым,
Аха Черненко изҳәатәузеи, дабаҳго.
Ах, ҳара аԥсуаа, ҳаԥсуара ҳамкыр,
Ҳнасыԥдоуп. Идыруп, еицлабны ишҳалго.

Черненко инапеинҟьабжьқәа салырхуан ацәа.
Андропов иԥхыз цәгьа сзалымҵуа салан.
Дабакылси уҳәаруеи Горбачов мцацәа,
Ихы-паш ианҵаны Америка ахсаала.

Ицәажәашаз цәажәеит. Знапқәа еинызҟьозгьы дысит,
Еимарыԥсеит ҳазнысыз ашьамԥа аргама.
Ҳаидгыла бжьазит. Апҟеԥҳәа азә дсысит,
Сыԥсадгьыл уабаҟоу. Схаҭа сеилагама?

«Доусы имч зықәхо ҟаиҵааит.
Шаҟа ззыфо ифааит, игааит».

АШЬШЬЫҲӘА

Сыԥсы ҭоуп сара – ашьшьыҳәа,
Сыԥсы схыҵуеит сара ашьшьыҳәа
Сеиха сҟьоит сара – ашьшьыҳәа,
Сымхы срашәоит Сара ашьшьыҳәа,

Саԥсуара сныҳәоит – ашьшьыҳәа,
Анцәа иаҳауеит сара сзыҳәо,
Иҿаԥхьа сыҳәҳәом – Сара сшьыҳәа,
Ашьшьыҳәа, дад, сыҟоуп, ашьшьыҳәа.

Ашьшьыҳәа, ашьшьыҳәа, ашьшьыҳәа,
Изыҟамлеит сҵьынҵь заҵә ашьшьыҳәа.
Сҵьынҵь заҵә гылоуп сышәшьы ҳәа,
Ашьшьыҳәа, ашьшьыҳәа, ашьшьыҳәа.

АРАЗӃЫ

Акыр ишәыхәозар, ишәымаз,
Сара сынасыҧ, сразӃы.
Сцон аҩныӃа, аилашәшәымҭаз.
УаӃа дысзыҧшын азӃы.

Алашьцара еиқәара алҩа
Иацәшәозшәа реырҵәаххьан аҧсаа.
Кырза ишәарҭан сызныз амҩа,
Аха ицомызт сгәы ҭыҧсаа.

Ус сышнеиуаз смыццакцәакәа,
Адыххәа сгәы аанҿаст.
Абгасса еилагылоуп, мцацәа,
Урҭ рылаҧш ҧагьақәа нысҿаст.

ИӃасцозеи, шьҭахьӃа сзыҩуам.
Срылсны сызцару ҧхьаӃа?
Сызну амҩа бжьык аныҩуам.
Ауаҩы дрыцҳаузеи шаӃа.

Иҭагәышьан сцьыба аҵәыць мца
Аха исхашҭит уи саншәа.
Сцәа ианырит, ҧхьаӃа санымца.
Амҩа ҿықә сьенаҭаны, ганшәа,

Абга сшырфоз хьзыда-цәада,
Ишсырҧхашьоз сыжәлеи сыҩнаҭеи.
Ҳаит, гәыла сара сзеицәада?
Сцәа сҭазызеит, саагәаҭеит…

Схы сықәыжьны, изымбазозшәа.
Срылсырц сҿынасхеит сара.
Рылаҧш цәгьақәа избон ирҳәозшәа:
«Уаразәк уабаҳазхо ҳара».

Снарылсны сдәықәлеит ашацаҳәа,
Рхала иҩны ицон сшьапқәа.
Аха усгьы ируазшәа цас ҳәа,
Ҩ-бгассак насышьҭалт иццакуа.

Сара сцоит.
Дара сышьҭоуп.
ИӃасцаша сызбоит
Ицәгьамхарц сыҧсышьа,

Акаҭран мҩа еиқәаҵәоуп,
Хаҳәыкгьы аныршәлам.
Аҧсҭазара хаацәоуп
Абгассақәа анужәла.

Аҽеабаа сеиҧшызшәа схыҧ-хыҧуеит.
Иқәас-қәасит даргьы акыр.
Срыцәцеит. Ихьымзҕыз ҧсрак сахыҧеит.
Шьҭа изуа здыруеит сымҩа ркыр.

…Акыр ишәыхәозар, ишәымаз,
Сара сынасыҧ, сразҟы…
Сцон аҩныҟа аилашәшәымҭаз,
Уаҟа дысзыҧшын азҟы.

АШӘҬЫЦ

Абар сышлеит, нас, сара сҟәашза,
Арахь сгәы ҷкәынуп, уи сажьоит.
Шәҭыцк ҧшзак аҵачабт сшьаҵа ашҵа
Уҩапхьа, сышәҭыц, сыҧхашьоит.

Уҩапхьа, ашәҭ хымкых, саҭамыз,
Иснычҳа, машәыршәа сухҟьашаз…
Ааҧнуп, умышәҭыр ууамызт,
Уҟьантазцәоуп уҟьантаз…

АХҚӘА

Апҿеыхәы … 3
Ус дыҟоуп азәы … 5
Хҵеицәа ршьа анаҩс… 7
Цунами… 9
Сыгага… 10
Ахызаҵә… 12
Алабашьа… 14
Ахаҿитра ашҭа… 15
Амшапшараз… 16
Сымшираз… 18
Иҿыҭуа иушьҭоуп… 20
Апшҩы… 22
Сҩызеи сареи… 24
Ахьаца… 26
Макьаназ… 28
Сықәра схарштны… 30
«Исҳәашаз сашәақәа спырҵны…»… 32
Шәареи сареи… 33
Амаҭ… 35
Абжьас-цәа зшәызҵо… 38
Жәлар поет изхәыцра… 40
Амш кәицқәа… 42
Арҩыҭаҟа… 43
Зымш зырзуа… 45
Ашоура… 47
Ахәбатәи абарбал… 49
Амц гәыбзыҕ… 51
Исыхәҭазаап… 52
Ашьанеи агәыпшқеи… 53
Сҵеҷь… 54

Асамовар… 55
Аҟаитан… 56
Нанҳәа… 57
Алаҳа… 59
Аҳцәа сҭоуп… 61
Ацәашьы… 63
Даҿазәы… 64
Архьына… 65
Алахҭым… 67
Ҵхыбжьон… 68
Ажьымжәа… 70
Анапылаҩыраҟәа… 72
«Уаҵәы апша ахьасша дырны…»… 74
Ҩ-еагак… 75
«Бамба пстҳәақәак…»… 78
Абри сашҭа… 79
Апсҭазара – е-уроуп… 80
Адолларқәа… 81
Абҕархықәтәи апҳәызба… 83
Инал… 85
«Ҳҩыцьагь змыжь ҵаулак хҭалан…»… 86
Схәыцраҟәа… 88
«Игәаҕьны сазҵааит сара амш…»… 89
Амыркыцьы… 91
Схы сыхьуеит… 92
Бодлери Рембои… 93
«Схьаа сызхымгартә…»… 94
Ианҿыхатәымыз… 95
Сшыпыруа… 96
Ахәыҷ иашәа… 97
Згәы мцапшьыз… 98
Амашәыр… 103
Ахаршә… 105

«Мшаҧы кәтаҕьцас дшәызшәа…» 107
«Уа азәгьы дыҟамызт…» 109
«Аҧсҭазара-ҵәа ҟаҧшьым…» 110
«Афымца лашара…» 112
Ахаҳә шкәакәа 113
Асабаҧ 114
«Амшын цәқәырҧа баша салан…» 115
Сымца 116
Срасаҵлақәа 118
Иаарлафшәа 119
«Ибылхьоу ҵәымыҕцас ихәом…» 120
Бара ибхаразам 121
Саҵәца зыла ирҭәны 122
Сыгәжәажәа цәажәара 124
Абжьы 125
«Аҧсуа игәы зызҭам…» 127
Сыҧсы шәтәым 128
Сыҧсҭазара аҧсыҧшьҭыбжь 130
«Ацгәы сшьамхы иқәтәоуп…» 131
Анцәеи аҧсцәаҳаи 132
«Аблақәа ирхылҵуеит амца…» 133
«Икәеикәеиуеит сыҧсҭазаара ҵәыцоушәа…» 134
«Уи сашҭа дынҭалан…» 135
Аныҳәаҿа 137
«Саамҭадахан…» 138
Ишәҭиуа ҳаҭиуеит 139
«Амҩа сшангылаз сышлеит…» 140
Аҕьычкәыр 141
Арратә мотивқәа рыла 142
«Сызхәаҧшуада…» 150
«Уареи сареи ҳзеидымтәалеит…» 151
«Анцәа иоуп издыруа сзишаз…» 152

Ашәҟәы 153
Ашьшьыҳәа 154
Мырза 155
Ац̧ьал 157
Шаҟа 159
Ааҧни аҳәысҭеи 161
Скәахьча 162
Абзиараз 163
Даҕьык иауамызт иҟәаҿуаҿуан 164
Ифырхаҵамхацыз хаҵак дыжтәын 165
Изгома сц̧ьынц̧ьаз аҵарҭыша? 166
Анцәа сибоит 167
Ажәак сҳәаанза судыруеит, 168
«Акоммунизм ахь» 169
Аҭаҳмада 172
«Аҧсны Ҟаҧшь» аредакциаҿы 174
Анапеинҟьарақәа 178
Аамҭадара – ҩаҧхьа 180
Ашьшьыҳәа 181
Аразҟы 182
Ашәҭыц 185

Рауль Зыкәыр-иҧа Лашәриа

Ашьанеи агәыҧшқеи
Ажәеинраалақәа

Рауль Дзыкурович Ласуриа
Родинка и нежность

Стихи
на абхазском языке

Аредаҟтор Е. Ажьиба
Компиутерла акьыҧхь иазлырхиеит: Шь. Цьапуа-ҧҳа

Аформат 70x108/32. Атираж 500. Иҟаҵә. акь. бҕьыц 6.
Иныҟә. акь. бҕьыц 7,8. Аҿаҵапҟа 188.

Аԥсны Аҳәынҭқаара
«Акьыԥхь ҩны»
ақ. Аҟәа Ешба имҩа, 168.